

EEN KORTE EN EENVOUDIGE BESCHRIJVING VAN DE WEG DER
BEKERING DIE DE DRIEENIGE VERBONDSGOD
MET MIJ GEHOUDEN HEEFT

Door

E. De GOEDE

Scheepstimmerman te Doesburg.

(Geboren 27 mei 1773 – overleden 2 mei 1852).

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Sinds enige jaren heb ik een sterke aandrang in mijn hart gevoeld om de weg der bekering, die de Heere met mij gehouden heeft, op papier te stellen; doch van wege de onbekwaamheid, die ik in mij zag, en het weinige en kleine verstand, dat ik in mij bespeurde, durfde ik er niet aan beginnen. Daar ik dus levendig gevoelde, hoeveel er vereist werd om zo'n weg, als de Heere met mij gehouden heeft, en dat al zoveel jaren geleden, geregeld te beschrijven, werd dit werk al uitgesteld. Evenwel na herhaalde sterke aandrang en in de mogendheid des Heeren; en onder biddend afsmeeken van des Heeren licht en genade, dat, Hij mij toch mocht inleiden en jaren terugleiden door Zijn Geest, ben ik er eindelijk toe gekomen om er een begin aan te maken. Of ik het ten einde zal brengen, weet ik niet, daar ik de dag des doods niet weet; en of de Heere mij tot dezen arbeid in staat zal stellen, is mij mede onbekend. Hiervan genoeg. Dat ik thans mijn verhaal aanvange.

Ik ben geboren te Zwartsluis de **27 Mei 1773**, uit ouders die de Gereformeerde leer beleden en uitwendig onberispelijk leefden; maar of zij bekeerd waren, durf ik niet geloven, hoewel ik niet in goddeloosheid ben opgevoed: men hoorde nooit vloeken of zweren in ons huis of ijdele woorden; want mijn vader was een stil man, die weinig sprak, en gene ijdelheid of ongeregelde toeliet. Zo ben ik dan niet in uitspattende zonden opgevoed. Daarenboven herinner ik mij nog levendig, dat ik als kind van 8 of 9 jaren besef van bekering had. Dan zei ik gedurig tot de kinderen, met wie ik speelde: "als wij niet bekeerd worden, dan gaan wij naar de hel." En dat lag mij toen gedurig bij dat ik bang voor de hel was. Ik ging gedurig het bos in om te bidden. *In die tijd werden er te Zwartsluis veel mensen bekeerd* onder Ds. **Brink** en Ds. **Mesima**, met welke Heeren ik nog verkeerd heb, toen de Heere mij bekeerd heeft, en die nog veel tot een middel waren.

Doch bij het opgroeien is alles weer verdwenen, want toen ik twaalf jaren oud was, was alles over, en toen verkeerde ik bij de goddelooste jongens en liep alle avonden bij de straat en deed alle straatschenderij mede; maar voor uitstekende zonden werd ik bewaard, als: vloeken en zweren, dronkenschap, viooldansen of kaartspelen: daartoe kon men mij niet gemakkelijk krijgen, daar had ik een afkeer van. Eens, evenwel, op 16-jarige leeftijd, wist men op een avond, toen ik op een gezelschap was, mij over te halen deel aan het kaartspelen te nemen; ik won dien avond acht stuivers; toen het gedaan was zei ik: dat is de eerste keer van mijn leven dat ik op de kaart gespeeld heb, maar het zal ook de laatste keer zijn, ik heb het nooit weer gedaan.

Evenwel groeide ik in de zonde en ijdelheid op, zelfs tot zover, dat ik het minste besef niet over hield dat er een God was, tegen Wie ik zondigde; maar ik ging hoe langer hoe verder de wereld en de zonde in, zodat op het laatst de gedachten aan dood en eeuwigheid niet meer bij mij opkwamen.

Dit duurde tot ik drie en twintig jaar oud was. Toen, in 1796, was er een besmettelijke ziekte te Zwartsluis uitgebroken, daar vele mensen aan gestorven zijn. Nadat mijn vader eerst lang aan die ziekte had gelegen, en eindelijk weer beterde, kreeg het mijn moeder en stierf er aan; en 9^e de dag, nadat mijn moeder begraven was, werd ik ziek aan dezelfde koorts, en zo erg dat ik wel veertien dagen buiten verstand lag, en men dacht dat ik sterven zou, zo zwak was ik dat drie mensen mij moesten helpen. Doch de Heere heeft mij weer opgericht. O, als ik daar nog in kom, in die wondere bewaring Gods, zelfs voor mijn bekering. Hoe menigmaal ben ik aan de poorten des doods

geweest; menigmaal heb in het water gelegen, eens was ik al driemaal weggezonden en ben nog gelukkig gered geworden!

O, wat is de lankmoedigheid Gods groot geweest over mij, die zulk een snode zondaar was, die tegen alle roepstemmen zich verzetten bleef, en bij wie de gedachten nauwelijks meer opkwamen aan dood of eeuwigheid of de noodzakelijkheid der bekering. Deze betreurenswaardige toestand heeft voortgeduurd tot aan de tijd, dat ik door die gevaarlijke ziekte bezocht werd, zo als door mij gemeld is, en waarvan de Heere mij nog genadiglijk heeft opgericht. Toen ik dan weer beter was geworden, gebeurde het enige tijd later eens, dat ik alleen in huis zat, en dat Ds. **Hugenholtz** met een bekeerd ouderling bij ons aan huis kwam huisbezoek te doen.

De Predikant vroeg mij of ik geen vrouw, geen vader of geen moeder had; en toen hij moeder noemde werd ik zo geweldig ontroerd, dat ik geen antwoord geven kon. Daarop vatte de ouderling, die in onze buurt woonde, het woord op en verhaalde hoe die ziekte bij ons aan huis geheerst had, en ik aan de poorten des doods gelegen had, doch door de genadige God nog gespaard was. Toen sprak de Dominee mij met deze woorden aan: "Wel jongeling, dan heeft God Zijn lankmoedigheid nog over u uitgestrekt en u nog tijd tot bekering gegeven; nu zal het voor u wat te zeggen zijn, als gij nog langer in de zonde en de wereld voortgaat."

Wat hij verder nog zei, weet ik zo nauwkeurig niet meer; maar die woorden zonken zo in mijn hart, dat ik in een vloed van tranen uitbarstte, en dat ben ik nooit kwijt geworden.

Evenwel, ik werd niet bekeerd, maar toch kon ik voortaan niet meer zo gerust in de zonde voortleven. Ik ging aan het verbeteren en mijn levenskoers te veranderen; verliet mijn goddeloze gezelschappen en zocht andere vrienden op, die wat stichtelijker leefden. Ik liep 's avonds niet meer op de straat, maar ging naar de avondschool en zangschool, en leerde toen psalmen zingen en muziek. Des zondags ging ik naar de kerk. Mij dacht dat ik het toen al ver bracht. Doch eigenlijk werd ik een mij veel inbeeldende farizeeër, ik bestrafte andere mensen als zij vloekten, maar leefde zelf in de zonde en in de wereld voort. Ik wilde zelfs God en de wereld te gelijk dienen en wist nog niet, dat, die een vriend Gods wilde zijn, een vijand van de wereld moet wezen.

Zo heb ik voortgeleefd tot mijn zesentwintigste jaar; doch toen werd de Heere mij te sterk. O, als ik nog indenk hoe lang ik het tegen God uitgehouden heb, tegen licht en geweten aan, dan ben ik nog verwonderd over de lankmoedigheid Gods in het dragen van een zondaar. Maar toen werd het de tijd der minne. Ik verkeerde toen met haar, die later mijn vrouw werd: wij leefden beiden tot dusverre in de zonde en in de wereld voort.

Toen behaagde het de Drie-enige verbonds God om mijn vrouw in het jaar 1800, de eerste zondag in Maart krachtdadig aan zichzelf te ontdekken, onder een preek van Dominee Duin over de tekst: "De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid, maar de droefheid der wereld werkt de dood", waaronder zij radeloos en reddeloos werd.

Ik, die van alles niets wist, ging Dinsdag avond naar haar toe en sprak haar voor eenraam. Ik vroeg haar of zij er ook uit kwam, waarop zij antwoordde: "nee."

Ik herhaalde: "Gaat gij morgen avond ook met mij naar uws vaders huis? (het was de volgende dag biddag): zij antwoordde "nee."

Ik zei, kwaad wordende: "acht je dan een dag, die van de mensen is ingesteld, heiliger dan Gods dag; de biddag is maar van mensen ingesteld, maar de Zondag is van God

ingesteld; en 's Zondags avond gaat je wel met mij naar je vaders huis." Ik vervolgde: "je zult mij in de eerste veertien dagen niet weerzien", en zo liep ik kwaad weg.

De volgende dag ging ik naar de kerk en bracht die dag verder door. Dat duurde tot. De volgende week; des Donderdags werd ik de gehele dag geprikkeld met de gedachte naar haar toe te gaan; ik werkte dat tegen om mijn woord te houden, doch kon die inwerking niet overwinnen, en ging in een woede uit om haar eens terdege de, waarheid te zeggen.

Zwartsluis ligt aan drie vlekken, het Buitenkwartier, de Schans en de Nieuwe Sluis. Mijn meisje woonde in het Buitenkwartier, haar vader aan de Schans en ik aan de Nieuwe Sluis. Toen ik nu bij de Schans was gekomen, kwam mij in de gedachten naar haar vaders huis te gaan, om te zien of zij daar ook was, 't geen ik anders nooit deed, daar ik gewoonlijk maar doorging. Evenwel ik volgde thans die aandrang, en zie, toen ik aan haar vaders huis kwam hoorde ik haar schreien: ik dacht wat zou er toch aan schelen?

Haar vader, die een bekeerd man was, zei nu tot haar: *"ja dochter, de farizeeër en de tollenaar gingen samen op in de tempel; de farizeeër dankt God, dat hij die man is, hij vast tweemaal per week en geeft tienden van al wat hij heeft, hij dankt verder dat hij niet is als deze tollenaar. Maar de tollenaar van verre staande, durft zijn ogen niet opslaan naar de Hemel, maar slaat op zijn borst en zegt: "o God! wees mij zondaar genadig!" mocht gij zulk een tollenaar worden, lieve dochter!"*

Daar greep God mij in het hart, want die woorden zonken in mijn hart zodanig, alsof zij tot mij gesproken werden. Ik riep ogenblikkelijk uit: "God, zulk een farizeeër ben ik!" maar "o, mocht ik ook zo'n tollenaar worden!" Hierop kwam mijn aanstaande vrouw de deur uit, met tranen in de ogen en een doek in de hand. Toen zij mij zag, verborg zij haar droefheid.

Ik vroeg haar: "wat scheelt er aan, waarom schreit je zo?"

Zij antwoordde: "niets." Ik zei: "dat is niet zo; mensen, die tot hun jaren gekomen zijn, schreien nooit of er is iets. Maar zij durfde het mij niet zeggen. Ik hernam: "wil ik het je dan eens zeggen? Je ziet dat je weg niet goed is, en dat je veranderd en bekeerd moet worden: waarom heb je mij dat niet gezegd? Die weg, die jij nu kiest, wens ik op het ogenblik met je te kiezen."

Zij antwoordde hierop: "Och, ik kan mij met de ganse wereld niet bemoeien, ik wilde wel dat wij nu van elkaar scheidden.

Ik zei: "daar ben ik volkomen mee tevreden", en scheidde met een voornemen des harten om de Heere te zoeken, zo krachtdadig was ik ontdekt. O, wonder van genade! een jongeling en een jonge dochter beiden in de wereld met elkander verkerende, in een week zo krachtdadig ontdekt en drie jaar daarna gehuwd en zo te samen voor de Heere gewonnen.

Ik ging dan nu zo voort als een verslagen mens en zag mij eeuwig verloren ... ik kon niet vallen voor God! Des Zaterdagavond, toen ik alleen thuis was, kwam de schoolmeester, bij wie ik het zingen geleerd had, met zijn broeder. Hij vroeg of wij samen eens een muziekstukje zouden zingen, wijl zijn broeder, die dat niet kende het zo gaarne eens wilde horen. Ik dacht: "o zal ik zingen; ik wilde liever schreien. Wij zongen enige gezangen uit **Schutte**, maar mijn hart schreide.

Toen zij weg waren, viel ik voor de eerste maal voor God neder, en ik kon niet anders bidden dan het tollenaarsgebed: *O, God wees mij zondaar genadig!* Ik was geheel radeloos. Ik dacht: zouden er ook bekeerde mensen zijn, die dat zijn en nochtans bekeerd zijn! Zo onkundig was ik, dat ik niet een bekeerd mens kende. Eindelijk

kwam mij een man in de gedachten, met name **Jan Douwen**, die bij ons op school had gegaan om lezen te leren; hem had ik wel eens over de bekering horen spreken.

Ik ging naar hem toe en zei hem wat mij scheelde, en dat ik mijn verloren toestand inzag en geen raad meer wist. Hij antwoordde mij dat ik maar veel moest bidden, dat God mij mijn ellendigen toestand maar recht mocht leren kennen.

Ik ging weg en bad dat gedurig. De volgende dag, zijnde Zondag, ging ik naar de Kerk en hoorde spreken Dominee **Duin**, een bekeerd man, over het lijden van de Heere Jezus; toen kreeg ik, onder het zingen van Ps. 119 vers 3 in te zien, dat ik de Geest nodig had om mij te bekeren, want dat ik tot nu toe in eigen kracht had gewerkt. Des middags kwam ik weer in de Kerk; toen preekte **Ds. Hugenholtz** over het vierde gebod van de Catechismus. Als hij sprak over het schenden van de Sabbat, zonken mij zijne woorden zo in het hart, dat ik tot mijzelf zeggen moest: "ik ben die man." Ieder woord dat hij sprak was voor mijn hart als een vuur en een hamer. Daar zag ik, hoe een sabbatschender ik was en hoe ik die dag ontheiligd had. Ik kon mij niet bedwingen en snikte gedurig hard op, en zou wel hebben willen roepen: "Ja, dominee! ik ben die man, ik ben die sabbatschender;" maar de Heere weerhield mij.

Toen ik uit de kerk kwam, wachtte mijn zuster mij op en vroeg wat er aan scheelde. Ik zei: "o, ik zie en geloof dat ik voor eeuwig verloren ben, en dat er nooit genade voor mij te vinden is." mijn zuster antwoordde: "zie jij dat, datzelfde zie ik ook." De Heere had ook mijn zuster aan haarzelf ontdekt.

Wij gingen samen al schreiende naar haar huis. Toen wij op de Nieuwendijk kwamen, kwam ons een vrouw tegen, die bij ons bleef staan en vroeg wat ons deerde en waarom wij toch zo bedroefd waren. Ik antwoordde: "vrouw, vraagt gij nog wat er aan scheelt? Ik zie dat ik eeuwig verloren ben! mij dunkt er scheelt genoeg aan; en zie, als gij niet bekeerd wordt, gaat gij ook verloren."

Die vrouw ging weg en wij gingen naar mijner zuster huis en deden niets dan schreien om onze zonden. Wij waren niet in staat elkander te troosten. Ik ging zeer bedroefd naar huis, als een radeloos mens, en kon niet zuchten of bidden, alles was mij gesloten. Zag ik op tot God, dan ontwaarde ik niet dan een heilig en rechtvaardig rechter, die ik door mijn zonden vertoornd had, en die nooit genade aan mij kon bewijzen.

In de volgende week, zijnde de tweede week, werd ik al dieper en dieper ingeleid in mijnen toestand, en ik zag klaar dat ik onder vloek en toorn lag, en dat er voor mij niets anders te wachten was dan een eeuwige rampzaligheid, want dat ik de ganse wet van God overtreden had. Ik geraakte zo in wanhoop dat ik een einde aan mijn leven wilde maken. De vijand maakte mij wijs: hoe langer leven, hoe meer zonden en hoe zwaarder straffen, en op genade behoefde ik nooit te hopen; want ik had te lang gezondigd. Dat ging zo hoog, dat, mij dacht, ik voelde de angsten der hel al in mijn ziel; zo rustte de toorn Gods al op mij; dat duurde zo die ganse week.

Ik openbaarde mij eens aan een kameraad, daar ik mede werkte, bij gelegenheid dat wij samen zaten te stoken met een bos riet in de hand om een plank krom te branden en barstte uit: "o, Hendrik! als wij onze ene vinger in dat vuur moesten houden, totdat hij verbrand was, wat een pijn zou dat zijn, en als wij niet bekeerd worden, moeten wij eeuwig in de hel branden."

Hij antwoordde mij: "scheelt je dat, ik heb al niet geweten hoe je zo stil was." Want ik sprak haast geen woord. Om het ontzag Gods dat op mijn ziel rustte, ging ik als een verslagene over de weg met mijn hoed in de ogen. Eens dat ik zo de hoed in de ogen trok, zodat ik geen huis mocht aanschouwen, kwamen die woorden mij voor de geest:

"Zouden de bruiloftskinderen treuren terwijl de bruidegom bij hen is?"

Ik zei: "nee, Heere," en zette de hoed uit de ogen, maar niet wetende waar zulk vandaan kwam, bleef ik dezelfde; die week was een benauwde week voor mij. Mijn gebed was gedurig om de zwaarte mijner zonden toch te mogen inzien. Het gebeurde daarna, dat ik in een schouwttje buiten aan een schip bezig zijnde te werken, onderwijl op eens de grootte mijner zonden leerde inzien, zodat ze mij toeschenen te reiken van de aarde tot de hemel: ik zag naar het boord van het schouwttje en meende dat ik wegzonk. Ik bad naderhand niet meer om inzicht in de zwaarte mijner zonden.

In die week gebeurde het mij, dat ik op een dijk ging en werd bepaald bij de lankmoedigheid Gods, zodat ik stil bleef staan op de weg en zei: "O God! hoe hebt gij mij nog kunnen dragen, zo een monster in de zonde!" Ik was verwonderd, dat God mij al niet voorlang in de verdoemenis had doen storten; ik zoude het hebben moeten billijken al wilde hij mij voor eeuwig verstoten. Een dag heb ik gehad, die vergeet ik nooit, toen was het de ganse dag niet anders dan of de hel voor mij geopend was en mij dacht ik zag de satan klaar staan om er mij zo in te rukken. Te gelijk werd ik bepaald bij de kortstondigheid van mijn leven, dat God zo mijn adem kon wegnemen, zodat ik dacht zo in het verderf te storten. Des avonds maakte mij de duivel wijs, ik zou 's nachts sterven en dan eeuwig verloren gaan; ik geloofde dat zo vast dat ik mijn gereedschap niet opborg, maar het alles liet liggen, zeggende bij mijzelf "ik kom toch niet weer bij het werk."

Toen ik te huis gekomen was, ging ik met het hoofd tegen de muur zitten als een verslagen mens. Mijn vader, thuis komende van het werk, vroeg mij: "Hebt gij nog geen vuur aan en geen water over?" Ik antwoordde: "van dezen nacht moet ik sterven en nu is het niet nodig dat ik voor de laatste maal nog wat eet."

Mijn vader werd bedroefd, en ik zei: vader! schrei over mij niet maar over uzelf, want als gij niet bekeerd wordt, gaat gij zoowel verloren als ik." Mijn vader zei: "ik geloof niet dat zo de weg is; wat zegt de Heere Jezus tegen Thomas? Omdat gij gezien hebt, zo hebt gij geloofd; maar zalig zijn ze, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen geloofd hebben; ik geloof dat voor zulke mensen de Heere Jezus in de wereld gekomen is."

Ik geraakte door deze redenen van mijn vader wat tot bedaren en mijn benauwdheid verminderde. enige ogenblikken later kwam mijn broeder aan ons huis, tot wie mijn vader zei: "nu is het mis met onze Egbert; nu zegt hij dat hij van nacht moet sterven en eeuwig verloren gaan."

Waarop mijn broeder zei: Toen oom en tante bekeerd zijn, als zij dan in zulke bestrijding waren, sloegen zij de bijbel wel eens open, en dat daar dan voorkwam, geloofden zij." De taal eens blinden; alsof de mens van zichzelf kon geloven! Evenwel was het voor mij een middel. Ik zei: "dat zal ik ook doen en dat nu aan de linkerhand staat zal ik geloven." Daar sloeg ik op en boven aan de linkerhand stonden deze woorden: *Jezus zei tegen de Joden; indien gij de waarheid gelooft, zal u de waarheid vrij maken en gij zult mijn discipelen zijn.*

Daardoor raakte ik geheel in bedaren, en schepte weer moed, daar mocht nog genade voor mij zijn. Mijn broeder gaf mij een boekje van **Bunjan: de komst en welkomst tot Christus**. Ik ging daarin aan het lezen en mijn ogen werden geopend; daar tevoren al wat ik las, als een verzegeld boek voor mij was. Ik las dan daarin en kwam tot de zonde van de Heilige Geest. Daar lag alles weer. Ik had die zonde gedaan, en daar was geen genade voor.

Hiermede ging ik eens naar **Jan Douwen**, die mij vroeg, wat de zonde was? Ik zei:

"dat weet ik niet." "Wel" zei hij "hoe kunt gij dan zeggen, dat gij die zonde gedaan hebt, als gij niet weet wat dezelve is." Dat was een middel, dat ik uit die toestand weer uitraakte.

Toen werd ik overtuigd van mijn onwaardigheid door de Psalmen, als Psalm 51, 130 en 25 en meer anderen, zodat ik somtijds het Psalmboek niet in handen durfde nemen, omdat ik God daarmee zo vertoornd had toen ik het zingen had geleerd. Als ik in het verborgene op mijn knieën kwam, was het gedurig of de Satan aan mijn rechterhand zat om mij weg te jagen? Maar hij kon mij nooit weg krijgen.

Eens, toen ik in 't verborgen op mijn knieën lag, maakte de Satan mij wijs, ik moest maar ophouden met bidden, het kon mij toch niet helpen, ik moest toch voor eeuwig in de verdoemenis storten. Daarop riep ik: "O, God! al moet ik dan voor eeuwig in de verdoemenis, dan wens ik U daar ook nog te verheerlijken!" Toen kwam mij weer te binnen, dit was onmogelijk, die zulke begeerte had, zoude nooit in de verdoemenis komen. Daarop schepte ik weer nieuwe hoop en hield te sterker bij de Heere aan.

Des Zondags ging ik naar dominee **Duin**: daar zat een oom van mijn vrouw, een bekeerd man, die zei: dominee, dat is nu die persoon, die met mijn nicht verkeerd heeft, Zij hebben te samen de duivel gediend en nu verlaten zij elkander; ik wilde wel hebben, ze zouden nu samen de Heere dienen."

Waarop de dominee antwoordde: "Wel jongeling, zoekt gij maar eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid en alle andere dingen zullen u toegeworpen worden." Dat was mij naar het hart gesproken, dat was mijn keus. De dominee vroeg hoe het mij ging.

Ik zei: "Och, dominee, ik zie dat ik eeuwig verloren ben en dat er nooit genade voor mij is; ik moet uit de benauwdheid spreken." Ik deelde hem alles van mijnen toestand mede, en voegde er toen nog bij: "Nu, dominee nu kan ik u niets meer zeggen dan dit nog; als ik mijn zonden hartelijk kan gevoelen en beschreien, betreuren en belijden voor God, dan voel ik iets in mijn hart, waardoor ik mij duidelijk bewust ben, dat ik nooit zo veel vermaak in de zonde en in de wereld heb gehad, als ik dan gevoel."

De Dominee zei: "Dat is al een uitvloeisel van de verdienste van Christus." Hij ging zo voort met het verklaren der rechtvaardigmaking. Hij sprak eerst van het voornemen Gods, van de eeuwige verkiezing; vervolgens van de vierschaar Gods, als de tijd der minne daar was; dan, zei hij, trad de Zoon in en zei: "voor die of die zondaar is de tijd der minnen; stort uw Geest in hem uit en trek hem tot Mij; ik heb de verzoening voor hem gevonden." Dan zag de Vader die zondaar niet meer aan in zichzelf, maar in zijnen Zoon, want God zei: Hij kon in Zijn vijanden niet werken. En daarop volgde dan nu de rechtvaardigmaking in de consciëntie van de zondaar, en dan was er ook nog een dagelijkse rechtvaardigmaking nodig, omdat de gelovigen het nog dagelijks bedorven. De rechtvaardigmaking, vervolgde de Predikant verder, waar de Bijbel van schreef, was in de consciëntie, en dat was een vrijspreken van schuld en straf en een recht geven op het eeuwige leven.

Hoe ik gesteld was onder dat gesprek, kan ik niet zeggen. Mijn hart was als opgetogen; vol hoop ging ik naar huis. De volgenden dag, zijnde Maandag, was ik al weer even hopeloos.

Toen kwam **Van Riezen** bij mij, zijnde een ouderling; die vroeg mij of ik die avond bij hem aan huis wilde komen om een pijp te roken.

Ik zei: "Jawel", en ging er vervolgens heen.

Hij vraagde hoe het met mij was?

Ik zei tegen hem dat ik mij voor eeuwig verloren zag, en dat er voor mij nooit genade was. Hij verhaalde mij, dat ik eens een bijzonder middel in Gods hand voor hem geweest was op een Zondag, toen er een schip met Engelsen in Zwartsluis kwam en de Oranje vlaggen werden opgetrokken. Mijn neef was mij toen voorbij gegaan, dronken, zingende en zwierende, en die was door mij bestraft; ik had gezegd: "Weet gij wel dat het vandaag Zondag is, en stelt gij u zo aan?" Hij had deze woorden gehoord, en in zichzelf gezegd: "dat is nu een natuurlijk jongeling, en die heeft nog het rechte besef van de Zondag: maar waar blijf ik: van morgen aan het avondmaal, en van middag de Oranjevlag opgestoken! waar moet dat heen!"

Ik zei: "o man, wilt gij nog wat goeds in mij zien? Als gij eens wist wat een monster ik ben zoudt gij mij in uw huis niet willen hebben, daar is geen groter zondaar dan ik ben. Ik kan niet geloven dat er genade voor mij is, ik moet uit de benauwdheid spreken." Ik deelde hem mede hoe het mij gesteld was, en zei: "Paulus heeft geen waarheid geschreven, toen hij zei dat hij de grootste der zondaren was, want hij kan zeggen het in zijn onwetendheid gedaan te hebben; maar ik ben groter zondaar dan Paulus, want ik heb tegen beter weten in en tegen alle kloppingen en overtuigingen van mijn consciëntie aan gezondigd en het tegen God uitgehouden."

Hij antwoordde mij: "Ik kan geloven dat de Heere Jezus al met uitgebreide armen staat om u te ontvangen."

"O man" zei ik, "als dat waar was dan had ik de Heere Jezus al lang gehad." Want mij dacht, ik was zo gewillig maar ik vreesde alleen, dat de Heere Jezus mij niet zoude aannemen. Ik ging daarop naar huis. Mijn vader vroeg mij hoe het mij gegaan was. Ik zei, dat ik daar niet weer kwam. "Die man", zei ik, "is ook al voor die ruime stelling en voor dat *nieuwe licht*; die spreekt veel te ruim over de Heere Jezus." Mijn vader hernam: "hij is de stijfste en meest ouderwetse man die in geheel Zwartsluis is." Dit was ook zoo.

"Nu", zei ik, "hij zal mij niet terug zien." Ik was zo bevreesd dat ik mij voor eeuwig bedriegen zou.

Die week stuurde mijn vrouw mij bescheid of ik eens bij haar wilde komen; zij wilde mij zo graag eens spreken, daar wij elkander in twee weken niet gezien hadden. mijn vrouw was destijds al enigszins tot ruimte gekomen; zij had een ruim toevluchtnemend geloof in de Heere Jezus, en kon vertrouwen dat Hij de hand van genade aan haar gelegd had en haar begeven nog verlaten zou. Toen ik bij haar kwam kreeg zij mij bij de hand en zei tot mij: "De Heere Jezus heeft ons al aan de leiband en Hij zal ons nooit loslaten." Ik zei: "Och **Macheltje**, laat ons onszelf toch niet voor eeuwig bedriegen, daar ben ik zo bevreesd voor. Het zou wat te zeggen zijn, voor eeuwig bedrogen uit te komen."

Zij gaf ten antwoord: "ik kan het niet alleen voor mijzelf geloven maar ook voor jouw."

Hierop hernam ik: "je geloof kan mij niet helpen; ieder zal door zijn eigen geloof moeten leven."

Wij gingen samen naar haar vaders huis. Haar vader sprak met ons over de weg der bekering; en van die tijd af hebben wij weder samen verkeer en gingen vrij met elkander naar de vromen. En als wij bijeen kwamen spraken wij over niets dan over onze eeuwige belangen.

Als ik des Zondags in de kerk kwam had ik weinig aan de verklaring van de tekst, maar als de dominee in de toepassing tot onbekeerde mensen sprak, dan dacht ik: "onder deze behoort ik toch niet langer." Maar sprak hij tot Gods volk, daarbij durfde ik mijzelf ook niet rekenen. Sprak hij echter tot zoekende zielen, en loste hij de

kenmerken van genade op, en schetste hij, wat bij zulke zielen omgaat, dan dacht ik; "daar behoor ik toch onder", en dan ging ik wel eens gemoedigd naar huis.

De volgende Maandag kwam **Van Riezen** weder aan ons huis; hij vroeg mij of ik die avond weder bij hem wilde komen. Ik nam dit aan en nam mijn broer mee. Toen wij de deur geopend hadden, zou ik wel weder terug hebben willen keren. Daar zaten onderscheiden gewichtige vromen, welke hij daar verzocht had, met het oogmerk, dat zij mij zouden horen spreken. Hij deed mij naast de gewichtigste plaats nemen.

Deze was een man van groot licht, met wie ik naderhand gemeenzaam verkeerde en die mij vele malen tot een middel in de hand des Heeren geweest is. Hij was schoolmeester. Toen hij vroeg hoe het met mij ging, zei ik: "o meester, ik ben eeuwig verloren, ik ben al aan de wanhoop overgegeven geweest, en, als God mij niet bewaard had, was ik er niet meer, want ik ben al op weg geweest om mij te verdrinken, maar ben krachtdadig terug gehouden. Nog is het mij gedurig een hopeloze zaak, maar als ik mijn zonden recht betreuren en belijden kan voor God, dan schep ik nog al eens moed."

Hij vroeg mij of ik volstrekt geen werk had met de Heere Jezus.

Ik gaf hem ten antwoord, dat ik dit zo niet zeggen kon; dat ik wel wist, dat ik de Heere Jezus nodig had, maar dat ik zo maar niet tot hem komen kon en maar veel in mijn schuld voor God stond.

Hij sprak zeer tot mijn bemoediging. Een uit hen zei. "Ja men spreekt veel van het geloof; wat is het geloof? een gave Gods, en een werkzame daad der ziel, die God door Zijn Heilige Geest in het hart werkt, en dan werkt de ziel door het geloof." Dat zonk mij zo diep in het hart dat ik uitriep: "o God! mocht Gij mij dat geloof ook schenken! Och dat ik maar eens geloven kon dat Gij de hand van genade aan mijn ziel gelegd hadt."

Hierom bleef ik de ganse avond zuchtende. Verder spraken zij samen over de vlugheid van de vromen na de opstanding, dat zij aan de engelen in vlugheid gelijk zijn zouden, en op een wenk zo uit de hemel op de verheerlijkte aarde zouden zijn. Ik kan mij nog voorstellen hoe ik onder dit gesprek gesteld was. Ik zag die mensen aan of zij engelen uit de hemel waren en hield hen voor volmaakt heilig. Dat geloofde ik; ook gevoelde ik een liefde tot hen, die ik niet uitspreken kon. Toen wij naar huis gingen vroeg mij mijn broeder, hoe ik het daar gehad had. Ik zei: broer, ik ben er met genoeg geweest en heb die mensen zo lief gekregen, dat ik hen gaarne een voor een naar huis zou hebben willen dragen, als zij het hadden gewild, ik heb nooit mijn eigen vader en moeder zo liefgehad als ik die mensen van avond gekregen heb."

Mijn broer stemde mij dat toe; toch kende hij dat niet, hij was wel overreed, maar ik durf niet geloven dat hij bekeerd was (zijn lot is nu al eeuwig beslist) ik kwam in huis en viel op mijn knieën bij de tafel op de vloer neder, en riep niet anders dan: "o God, uw volk heeft gezegd dat het geloof een gave Gods is en dat Gij het door uwen Geest in de ziel moet werken, och schenk mij dan dat geloof eens; och kon ik maar geloven dat Gij de hand van genade aan mij gelegd hebt, uw volk gelooft het van mij, maar zelf kan ik het niet geloven. En wat zal het mij dan helpen."

Daar lag ik wel een half uur en riep aanhoudend om het geloof, maar bleef dezelfde. Eindelijk stond ik op met een zucht; "och Heere, er is voor mij toch geen raad, ik moet toch omkomen." Ik ging voor het bed zitten. Toen was het alsof er een stem uit de hemel tot mij in mijn hart kwam:

Open uwen mond

Eis van mij vrijmoedig;

Op mijn trouwverbond,

*Al wat u ontbreekt,
Schenk ik zo gij 't smeekt,
Mild en overvloedig.*

Ik viel op de vloer, op mijn knieën neder en riep in verwondering uit: "o God, dat is Uw Woord; en dat spreekt Gij door Uwen Geest tot mijn ziel. Maar wat zal ik smeken? Leer mij dan door Uwen Geest wat mij ontbreekt. Och Heere, schenk mij het voorrecht eens te mogen geloven dat Gij de hand van genade aan mij gelegd hebt en dat het Uw werk is!"

Daarop kwamen die woorden met dezelfde kracht op mijn hart:

*De Heere is zo getrouw en sterk.
Hij zal zijn werk
Aan u volenden.*

Eigenlijk staat er aan mij volenden. Zo weet de Geest het Woord toe te passen; mij toch moest het alzo voorkomen: *aan u volbrengen*. Daarop riep ik in verwondering uit: "o God, nu hebt gij de hand van genade aan mij gelegd en gezegd dat Gij Uw werk niet zult laten varen. Nu hebt Gij mij het geloof geschonken, maar mocht Gij het nu zo sterk in mij werken, dat de duivel het er nooit uitkrijgen kon." Daarop kwamen mij deze woorden met dezelfde kracht voor de geest: *duivel, dood, noch hel zullen u scheiden van de liefde Christi*.

Hierdoor werd ik als verslonden en riep in verwondering uit: "o God, waarom wilt Gij zulke wonderen aan zulk een onwaardigen als ik ben doen?" Toen kwamen mij alweder met dezelfde kracht van deze woorden voor: *Ik heb u eerst liefgehad, eer Gij Mij liefgehad hebt*.

Daarop raakte ik geheel in verwondering en riep wederom uit: "Waarom aan zulk een ellendigen als ik? Toen geraakte ik aan het zingen uit Psalm 146, het 1^{ste} vers:

*Prijst de Heer met blijde galmen,
Gij mijn ziel hebt rijke stof;
'k Zal, zoolang ik leef, mijn psalmen
Vrolijk wijden aan Zijn lof;
'k Zal, zoolang ik 't licht geniet,
Hem verhogen in mijn lied.*

Ik bleef op mijn knieën liggen en wilde zo wel blijven liggen. Het scheen mij toe alsof ons ganse huis glinsterde van de heerlijkheid Gods. Eindelijk geraakte ik al zingende te bed en kwam in slaap. Des morgens werd ik in dezelfde toestand wakker, dezelfde psalm steeds in mijn hart zingende; ging ik naar het werk.

Toen begon het zo hard te regenen, dat wij het werk moesten staken: ik ging met mijn zaag naar de smid om die te vijlen. Daar kreeg ik zoveel voor mijn gemoed, dat ik smid en zaag en alles verliet en naar **Van Riezen** liep. Daar in huis komende viel ik op een stoel neder, maar kon van verwondering en aandoening niet spreken. Van Riezen vroeg wat er aan mij scheelde. Eindelijk riep ik uit: "o Van Riezen er is een wonder aan mij gebeurd. Nu kan ik geloven dat de Heere de hand van genade aan mij gelegd heeft en dat Hij Zijn werk aan mij volbrengen zal." I

k deelde hem mede wat mij te beurt gevallen was. Hij was met mij verwonderd, en voor negen uur liep hij naar mijn vrouw, om haar te vertellen, wat mij overkomen was. Dezelfde dag openbaarde zich de Heere Jezus nader aan mijn ziel, zodat ik Hem zo klaar door het geloof aanschouwde, als zag ik Hem met de ogen van mijn lichaam. Ik zag naar de lucht en het scheen mij toe, dat ik de Heere Jezus in al Zijn volheid tegenover mijn zonden zag staan; en door dat gezicht werd ik als opgetogen in

verwondering er over dat hij in de wereld was gekomen om zondaren zalig te maken; en daarop liep ik met die gestalte zo ver alsof ik nu voor de eeuwigheid genoeg had.

Dan kwam mij de ene, dan de andere belofte voor, zoals deze: *Gij zult aanzitten met Abraham, Izak en Jakob in het koninkrijk der hemelen*. Geheel de week door bleef ik in die toestand verkeren. Ik werkte voort met die hebbelijke genade en verloor de Heere uit het oog; en zo kwam ik op de berg, en ik dacht, dat ik zo van kracht tot kracht zou voortgaan, en ik werd zo groot bij mijzelf, dat ik nog predikant meende te zullen worden. Studie had ik niet nodig; de Heere kon mij door Zijn Geest wel leren. Als ik bij de vromen of op een gezelschap kwam, dan was ik de man en zei: "ik moet spreken of de stenen zullen spreken."

Eens was ik op een gezelschap waar wel twintig mensen bijeen waren, meest jonge meisjes. Een van haar zei tegen de vader van mijn vrouw: "Ja Brouwer, mocht het ons maar gaan als uw Macheltje en Egbert, dat wij onze zonde maar recht mochten inzien; waarop ik antwoordde: "gij zijt nog niet met Bunjan in de modderpoel geweest, maar ik ben er in geweest."

Zo hoog stond ik bij mijzelf, niet wetende wat ik zei. Och, wat is toch de mens als dat Petrusvuur de overhand heeft! Daar zaten oude vromen bij; die bemerkten wel dat ik niet recht stond, maar durfden mij niet tegenspreken, omdat ik hen verteld had, hoe ver het met mij gekomen was, toen ik in wanhoop verkeerde en hoe wonderlijk de Heere mij bewaard had.

Dat duurde zo voort geheel de week door, tot Zaterdagavond toe. Toen werden mijn vrouw en ik, met nog een derde bij de kuiper aan huis verzocht. Daar ging ik weer in dezelfde drift naar toe. Ik boog eerst mijn knieën voor de Heere, dat Hij mij een sprekende mond geven mocht; maar de Heere was van mij geweken, zonder dat ik dit gemerkt had. Daar komende zaten er vier vrome mensen om mij te horen. Zij begonnen te spreken over het verdorven hart en hoe vast zij gedurig nog aan de wereld zaten. Dat duurde wel een uur; ik kon geen woord spreken.

Die naast mij zat sprak mij op de volgende wijze aan: "Wel wat dunkt u van dit gesprek?" Ik zei "och man, dat kan ik niet verstaan, ik ben daar niet van. Zij gingen weer verder en spraken verder over de weg, maar mij werd het benauwd om het hart. Dat duurde tot negen uur toe; toen kon ik het niet langer uithouden en riep uit: "o **Hestie** (zo was de naam van die man)"

Hij zei: "wat is er?"

Hierop ging ik voort: "o ik heb mij bedrogen, het is nog voor eeuwig mis met mij."

Hij zei: "dat liegt de duivel, houd nu vast; wij geloven allen wel dat God de hand van genade aan u gelegd heeft, maar je bent te ver weggegaan. Je durfde immers niet geloven dat gij uw zonden bij de Heere Jezus zijt kwijt geworden?"

"Nee", zei ik, "ik had alleen aan een toevluchtnemend geloof kennis."

"Wel", zei hij, "waarop zou je dan de eeuwigheid ingegaan zijn? Maar wees voorzichtig en geloof slechts dat de Heere u niet zal verlaten. O, wat hebben wij toch met een goedertieren God te doen, daar de Heere ons samenzijn nog als een middel in Zijn hand voor u belijft te gebruiken. Onze samenkomst heeft geheel en al om uwentwil plaats gehad. Je stond te hoog, maar wij durfden je niet tegenspreken." Ik sprong van mijn stoel op en riep uit: "dit huis wordt mij te benauwd."

Zo liep ik de deur uit. Toen ik op de Nieuwesluiser dijk kwam was het of de satan naast mij ging en mij influisterde dat ik mij voor eeuwig bedrogen had. Nu zou ik de moed maar opgeven, het was voor mij nu te laat; ik had niet alleen mijzelf maar God

en mensen bedrogen. Thuis komende viel ik op de knieën bij de tafel op de vloer neer. Ik kon echter geen woorden voortbrengen dan: *o* en *och*. Ik kwam zo ver dat ik met mijn gelaat op de vloer lag en werd zo benauwd, dat ik dacht dat God de grond wel vaneen kon scheuren om mij levend te verslinden en zo in het verderf te storten. Ik geraakte eindelijk te bed en kwam in slaap; en toen ik des Zondags 's morgen wakker werd kwam ik in een geheel andere toestand. Want de Heere Jezus openbaarde zich opnieuw in Zijn dierbaarheid en noodzakelijkheid aan mijn ziel. Nu zag ik eerst recht hoe ik met de gestalte was weggelopen en de Persoon nog miste, en hoe nodig ik Hem had als Profeet, Priester en Koning. Dit maakte mij opnieuw werkzaam met de Heere Jezus.

Ik ging naar de kerk, en op weg daarheen ontmoette ik **Hestie**, die de vorige avond het middel voor mij geweest was. Hij liep naar mij toe en vroeg hoe het met mij was. Ik zei: "o man, ik heb u liefgehad, maar nu heb ik u nog veel liever, omdat gij een middel zijt geweest om mij van de hoogte af te brengen; nu zie ik eerst recht in hoezeer ik de Heere Jezus nodig heb en kan ik op nieuw weder toevlucht tot hem nemen." Hij was verblijd en zei: "de vijand heeft mij de gehele nacht uit de slaap gehouden omdat ik u alleen had laten vertrekken, en vreesde dat u iets mocht overkomen zijn.

Wij gingen naar de kerk, en ik hoorde met veel genoegen toe, bijzonder toen de dominee in de toepassing tot zoekende zielen sprak. Onder dezen durfde ik mij weder rekenen; en ik kon opnieuw geloven dat de Heere de hand van genade aan mij gelegd had en het ook volbrengen zou. Toen heb ik alzo drie vierde van een jaar doorgebracht, gedurig in een ruim toevluchtnemend geloof tot de Heere Jezus hoewel aanhoudend onder zware bestrijding van satan en ongelooft. Ik stond veeltijds ruim in het toevluchtnemend geloof, zodat de vromen dan wel eens vraagden: "wat ontbreekt u dan nog daar gij immers zo ruim van de Heere Jezus spreekt?" Dan zei ik: "ik zal het u juist zeggen: ik heb een geloof dat mij tot aan de dood brengt maar ik durf niet wagen om er de dood mede in te stappen; nu moet ik immers een geloof hebben dat mij over de dood brengt?"

"Recht zoo", zei zij dan, "houdt gij maar aan, de Heere zal het op zijn tijd wel geven."

Toen heb ik al die tijd door gedurig in een uitzierend geloof mogen verkeren, zodat het mij telkens was, alsof ik met arendsvleugelen opvloog naar de Heere Jezus. Ik mocht vele liefdesuitgangen in mijn hart ondervinden. Maar gedurig kwam er weer bestrijding. De satan kon mij niet met vrede laten, maar viel mij telkens, dan hiermede, dan daarmede aan; toch kon hij mij niet overwinnen. De Geest Gods werkte zo krachtig in mij dat de satan en mijn ongelovig hart moesten wijken.

Eens, op een tijd dat het avondmaal was, ging ik met zulk een sterke begeerte aan het avondmaal, als mij nog nooit gebeurd was, dat de Heere Jezus zich daar eens aan mijn ziel mocht openbaren, opdat ik al mijn schuld eens aan hem mocht kwijt raken en eens vrede met de Vader mocht krijgen. Maar ik verkreeg mijn begeerte niet, hoewel ik een ruimen toegang tot de Heere Jezus vond. Evenwel was ik niet voldaan; daar bleef altijd een ledige plaats in het hart over.

Des middags ging ik bij een predikantsweduwe theedrinken; daar zaten enige vromen, en die deelden mede, dat zij hun begeerte aan het avondmaal niet hadden verkregen. Wel, dacht, ik, moeten die mensen dat nog zeggen, wat moet ik dan niet tevreden zijn. Dat lokte mij uit om wat te spreken en mijnen toestand mede te delen; waarop de Juffrouw mij toevoegde: "Ja Egbert, gij zijt nog niet in de kreupelschool geweest."

Dit viel mij zo zwaar op het hart, dat ik mijn ganse opgewektheid verloor. De satan

kreeg zoveel vat aan mij, dat ik niets kon geloven. Drie dagen lang ging ik daar in grote benauwdheid onder gebukt.

Donderdagsavonds moest ik er naar toe. "Juffrouw", zei ik, "het zal u wel verwonderen dat ik zo spoedig weder bij u kom", (want dat was ik niet gewoon).

Zij zei, "gij komt mij niet te veel."

Ik hernam: "Ja Juffrouw, ik kom om te horen wat gij door die kreupelschool verstaat; ziet gij dat mijn werk niet goed is?"

Welnee", zei zij, "maar bij ons was een man die dat veel zei."

Zij vroeg mij of ik wel werkzaam was met de drie ambten van Christus.

Ik antwoordde dat ik bidden noch zuchten kon. Zonder mijn bezwaren opgelost te zien ging ik huiswaarts. Toen ik te huis gekomen was viel ik op mijn knieën neder, en riep uit: "Och Heere Jezus, er is mij gevraagd "of ik met uwe drie ambten werkzaam was; en ik weet het niet; mocht gij het mij ontdekken."

Toen toonde mij de Heere dat ik lange tijd zo werkzaam geweest was, aangezien ik gedurig bad om van Hem geleerd te worden, en dat hij voor mij mocht intreden bij Zijn Vader en mijn schuld verzoenen, en dat Hij mijn hart mocht reinigen van de zonde en over hetzelfde heersen; en hierin toch bestond het gebruik maken van Zijn drie ambten.

Ik raakte weer uit die zeef des satans en kwam in een ruim en toevluchtnemend geloof.

Ook gebeurde het op zekere tijd, dat ik een bekeerd man zijn weg hoorde vertellen; hij was een ruw goddeloos mens geweest, buiten staat om een letter te lezen. Hij deelde mede hoe hij redding voor zijn ziel gevonden had, ja, dat hij als opgetrokken was geweest. Toen scheen het mij toe alsof ik het ook zo had moeten ondervinden. Ik stelde de Heere paal en perk.

Later kwam ik bij een schipper, wie ik mijn werkzaamheden meedeelde; hij zei mij: "houd zo maar aan; dat is de weg om vatbaar te worden voor vrije genade."

Het duurde wel veertien dagen dat ik daarnaar stond. Toen kwamen mij deze woorden voor: "beproof de geesten of zij uit God zijn."

Ik zei: "Och Heere hoe zal ik de geesten beproeven? "Leer mij door Uw geest."

Zo viel mij in dat de geest van de man, die mij besturing gegeven had, en de geest, waardoor ik werkte, niet uit God waren.

Daarop geraakte ik in een andere toestand en leerde afhankelijk werkzaam zijn. Het was mijn verlangen, dat de Heere mij slechts naar Zijn wil mocht leiden. Ik was gedurig zo levendig werkzaam met de Heere Jezus, dat ik telkens uitriep: "Och Heere Jezus, wat houdt mij toch terug, "dat ik mij niet aan U overgeven en kwijt worden kan?"

Nu zag ik dat de Heere Jezus gewillig was, maar dat het mij niet scheelde; dat ik niet wilde. Och, daar zijn altijd nog verborgene steunsels, die de mens bij zich heeft, en geheime banden, die hij niet ziet, tot de Heere hem losmaakt en van alles ontbloot; dan wordt hij eerst een vlak veld voor God, en leert hij dat zijnen beste werken verdoemelijk voor God zijn. Dan eerst wordt hij een voorwerp voor de vrije genade.

Ik ging nog enige tijd zo voort in het toevluchtnemend geloof tot op zekere dag dat wij niet werkten; toen werd mij de Heere Jezus onmisbaar. Gedurig viel ik op mijn knieën neder en riep uit: "och Heere Jezus, red mijn ziel, en treedt voor mij in bij Uw Vader, neem toch mijn hart zoals "het is." Mij dacht, ik moest dat verborgen hart aan Hem kwijt worden. Het was mij telkens alsof ik met arendsvleugelen opvloog; gedurig vond ik een ruime toegang tot Hem, maar toch had ik geen rust. Daar bleef een holle

plaats in mijn hart over, die met niets minder vervuld kon worden, dan met de borggerechtigheid van de Heere Jezus. Ik hoorde, de klok luiden en Dominee Duin moest prediken. Het was of ik daar geroepen werd. Ik liep naar de kerk; en toen dominee in het voorgebed ging, bepaalde mij de Heere bij de uitgangen van mijn hart, en ik riep: "o God, dat zullen nu de "besten werken zijn; waar is mijn hart nu?"

Daar leerde ik de dood op mijn beste werken schrijven; ik riep uit: "o God, al had ik geen andere zonden begaan dan deze, zo zoudt Gij nog rechtvaardig zijn, als Gij mij voor eeuwig verstoten wildet; ik zou U nog eeuwig moeten billijken."

Ik kreeg zulk een helder inzicht in de rechtvaardigheid en heiligheid Gods, dat ik niet wilde dat enige deugd in God onvoldaan bleef. Ik bleef in dat rechtvaardige en billijke Gods staan, en hoorde niets van het gebed, tot de dominee als tekst aflas: Hebr. 5: 9: "Hij is allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden." Daar verklaarde hij eerst hoe de Heere Jezus door lijden geheiligd was en voor wie hij een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden was. Toen openbaarde Zich de Heere Jezus aan mijn ziel en trad voor mij in bij de Vader; daar mocht ik mij laten zakken en zinken op Zijn borggerechtigheid. Ik zag door het geloof, dat Hij voor al mijn zonden voldaan had en dat ik nu vrede had met God, ja dat al mijn zonden waren weggenomen. Ik gevoelde een vrede Gods in mijn ziel die alle verstand te boven ging, en toen ik uit de kerk kwam, riep ik uit: *"ik leef, doch niet meer ik, Christus leeft in mij, en hetgeen ik nu leef dat leef ik door het geloof des Zoons van God."*

Ik zag de huizen aan, en het scheen mij toe, als had alles een andere gedaante; alles was met mij bevredigd. Nu was ik het eigendom van Christus en door Zijne gerechtigheid met God verzoend. Toen ik te huis kwam, zaten er twee vrome mensen in ons huis, wie ik verhaalde wat mij te beurt gevallen was. Zij waren met mij verblijd; maar eer het tien uur was; week mijn levendigheid van mij en kwam de satan op mij af om mij te bestrijden. Daar verloor ik mijn sterkte. Mijn geheugen verliet mij wel niet; ik wist wel wat er gebeurd was, maar trok er geen sterkte uit. Dat duurde tot de volgende dag. Des avonds mocht ik mij in het verborgene neerleggen en zeggen: "och Heere Jezus, zijt gij nu mijn Borg en ben "ik nu met de Vader bevredigd, mocht Gij het dan nader aan mij bevestigen."

Toen kwamen deze woorden mij met kracht voor de geest: "Ik heb u lief gehad met een eeuwige liefde, daarom heb ik u getrokken met koorden van goedertierenheid." Daarop werd ik teruggeleid langs de ganse weg, die de Heere met mij gehouden, en waarlangs Hij mij getrokken had; en ik werd op nieuw versterkt in het geloof en nog sterker bevestigd.

Lang heb ik toen in die toestand mogen blijven verkeren. Ik werd hoe langer hoe sterker in het geloof en kwam gedurig in bijzondere toestanden.

Eens, op een Zondagmorgen, ging ik vroegtijdig naar **Meppel**; en nadat ik een half uur alleen gegaan was, zette er een zware donderbui op en viel er onverwachts een zware slag, zodat ik verschrikte. Daarop bad ik: "och Heere, neem die slaafse vrees van mij weg en geef mij een kinderlijke vreze, met heilig ontzag voor Uwe Majesteit." Daarop kreeg ik zoveel vrijmoedigheid, dat ik zei: "o, God, heb ik mij niet voor tijd en eeuwigheid aan U overgegeven, dan doe ik het nu. Al' wilt Gij mij dan door een donderslag wegnemen, hier ben ik." Ik werd zo levendig in mijn gemoed alsof ik in een alleenspraak met God kwam.

Het was toen een schrale tijd, in het laatst van April en het scheen, alsof alles verdorren zoude. Toen wilde ik met de toestand van Kerk en Land naderen, maar ik durfde niet, van wege de zonde, die ik in Nederlands volk zag, en vanwege mijn eigen

nietigheid. Ik stond als van verre. Toen kwamen mij de woorden voor: *Hoewel ik stof en as ben, heb ik mij onderwonden tot de Heere te spreken*. Daarop kreeg ik een ruime toegang tot de troon der genade; het was of ik met God sprak als in een verzoende betrekking staande. Ik kreeg veel hoop dat de Heere ons niet overgeven zou; en ik had toen niet gedacht dat de kerk zoolang in het donker zoude blijven. In die toestand kwam ik te Meppel eer ik er om dacht. Des morgens kwam ik onder het gehoor van een verleidend predikant, daaronder werd ik zo verkeerd dat ik al mijn levendigheid verloor.

Zulke bijzondere tijden heb ik in die dagen gedurig doorleefd; maar er bleef mij altijd nog iets over; en dat was, dat ik God niet als verzoend Vader durfde aanspreken. Zulks kwam mij te groot voor; en mij dacht: dat moest ik ook nog leren kennen en ondervinden. Ik sprak er met een juffrouw over, die mij zei, dat ik maar eens beginnen moest met het *Onze Vader* te bidden. Ik zei: "moet ik het doen juffrouw, dan is het mis; ik meen dat de Heere het mij schenken moet."

Ook sprak ik er met een vrome vrouw over; die zei: "houd maar aan bij de Heere; uw weg is mijn weg; hem, die de Heere daar zo gezet mede werkzaam maakt, wil hij het ook schenken."

Dat duurde zo tot een paar jaar voor mijn redding. Toen was ik een gehele week door zo werkzaam: ik moest tot eer van God leven, daar de Heere zulke grote dingen, aan mij gedaan en mij uit zo grote nood gered had. Mijn ganse leven moest nu voor de Heere zijn. Daar werkte ik in eigen kracht voort en wilde geheel zonder zonde leven. Toen kwamen mij gedurig deze woorden voor: *Ik ben het, die uwe overtreding uitdelg. Ik gedenk uwe zonden niet meer*. Ik kon daar niet recht mee werken. Des Zondags kwam ik in de kerk; toen las Ds. **Duim** dezelfde woorden af tot tekst, en merkte aan, dat hier God de Vader als de eerste Persoon in het Goddelijk wezen voorkwam. Niet de Zoon of de Heilige Geest, maar de Vader sprak die woorden tot zijn volk: *Ik delg uwe zonden uit om de gerechtigheid van Mijn Zoon*. Daar kreeg ik vat aan; en ik mocht geloven dat die woorden ook tot mij gesproken werden. Ik geraakte hier werkzaam mede door de Zoon tot de Vader. Thuis komende ging ik in het verborgen en zei: "o, Vader! hebt Gij mij in Uw Zoon aangezien en mij al mijn zonden vergeven, mocht Gij U dan ook eens in die betrekking als mijn verzoend Vader aan mij openbaren!" T

oen kwamen deze woorden mij met kracht op het hart: Ik zal U tot een Vader zijn en gij zult Mij een zoon zijn. Daarop riep ik: *Abba, Vader, mijn Vader door Christus*. Daarna ging ik in huis en begon te zingen uit de 31ste Psalm: *"Op U betrouw ik Heere der Heeren"*. En ik begaf mij naar genoemde vrome vrouw, en zei: "Nu heeft de Heere mij datgene geschonken, waarover ik met u gesproken heb."

"Dat dacht ik wel", antwoordde zij, en zij werd met mij levendig.

Daarop gebeurde het, enige tijd later, dat ik in een Drie-enig VerbondsGod werd ingelijfd, en zag, dat ik met drie Personen in het verbond stond. Mij dacht dat ik zo gelovig inzag hoe God Eén in Wezen en Drie in Personen was, hetgeen anders een verborgenheid is, die wij niet kunnen begrijpen, maar geloven moeten, omdat God Zich in Zijn Woord alzo openbaart. Daarop werd ik in de eeuwige Vrederaad en in de eeuwige verkiezing ingeleid. Daarin werd ik als verslonden en riep in verwondering uit: *"o diepte des rijkdoms, enz."*

Verder kreeg ik, in te zien, hoe Gods volk gedurig zei, als het geloof levendig was; Waarom aan zulk een ellendige als ik ben? Maar toen zag ik ook dat er geen waarom maar een daarom was; en dat was het eeuwig welbehagen des Vaders en de eeuwige liefde. Dat was de enige grond.

Nadat ik al het voorgaande heb ondervonden, heb ik zware bestrijdingen ondergaan. Eens gebeurde 't mij dat ik drie dagen in een zware bestrijding was. Des avonds ging ik naar een vroom schoolmeester, die de Heere veel als middel voor mij gebruikt heeft. Toen ik bij hem kwam wilde hij mij verhalen wat hij die dag ondervonden had. Daarop barste ik in tranen uit, en zei: "o meester, spreek met mij maar zo niet, het is mij zo donker, alles wordt mij bestreden, ik kan niet geloven dat het nog recht met mij is."

Daarop zei hij: "nu komt de duivel wel op klompen, dat gij hem horen kunt! Kom, vervolgde hij, laat ik u eens vertellen, hoe God u bekeerd heeft"; want die man wist van het begin af hoe de Heere mij geleid had; ik had hem dat menigmaal mogen verhalen. Onder het spreken van de meester kreeg ik enige verlichting en zat onder een vloed van tranen neer; doch ik werd niet volkomen gered. Toen ik vertrekken zou, zei de meester: "gij zult geen drie dagen in die toestand blijven; de Heere zal u er spoedig uitredden."

Ik ging heen, en terwijl ik een groot eind moest lopen, kwam mij de Heere Jezus op nieuw voor, en toonde mij, bij Geestes licht, wat Hij aan mij gedaan had, en hoe ik mijn schuld aan Hem kwijt was geworden, en hoe ik een Drie-enige God tot mijn deel had. Toen kreeg ik in te zien, wat een schrikkelijke zonde ik nu begaan had. Nu had ik een Drie-enig God verloochend want in de weg van zaligheid was een Drie-enig God werkzaam. Dat drukte mij zoo, dat ik op de weg bleef stilstaan, en zei: "Heere, ik zal niet van hier gaan, voor ik geloven mag, dat ook die zonde mij vergeven is."

Toen kwamen deze woorden mij met kracht voor: "Gij zijt afgewassen, gij zijt gerechtvaardigd, gij zijt geheiligd, door de Naam onzes Heeren Jezus Christus en door de Geest onzes Gods."

Toen ging ik weder voort en kon geloven dat ik met een Drie-enig God in het verbond stond, en vond op nieuw vrede in mijn hart. Toen heb ik een langen tijd in het geloof mogen verkeren, en zulke bestrijdingen een geruime tijd niet gehad.

GEZINSLEVEN

Daarop ben ik in het jaar 1803 in het huwelijk gegaan; en toen ik naar Meppel geweest was, waar mijn vrouw woonde, om ons bij de dominee te laten inschrijven, en des avonds weer naar huis ging, werd ik onderweg zo bevreesd dat wij nu door die weg van de Heere zouden afgeleid worden, dat ik de Heere ernstig ging vragen, of het Hem behagen mocht ons daarvoor te bewaren, aangezien het toch ons beider begeerte was, om tezamen voor Hem te leven. Daarop kwamen deze woorden mij levendig voor uit psalm 91: "Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen": waarop ik vroeg dat de Heere mij door Zijn Geest eens recht in de zin van die woorden inleiden mocht. Hierop werd mij te verstaan gegeven dat die woorden zeggen wilden, dat hij die in al zijn wegen met de Heere raadpleegde, en de Heere vroegde wat hij doen moest, en zijnen weg gedurig voor de Heere bracht, en niet in eigene kracht voortging, in de schuilplaats des Allerhoogsten gezeten was. Zo een zou de Heere in alles ten goede besturen; en zijn oog zou op Hem zijn; de Heere zou hem bewaren. Dat was de zin der woorden: die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.

Vrolijk en welgemoed ging ik naar huis en de Heere bewaarde ons met al ons gebrek, dat wij door die weg niet van Hem mochten afwijken.

Dezelfde week schreef mijn vrouw mij om over te komen; daar was iets te Meppel dat

zeer geschikt voor ons was. Zij wilde dat gaarne hebben en kon er niet heengaan. Daar kwam ik mee voor de Heere; ik mocht om raad vragen; en toen kwam mij klaar voor dat de Heere voor mij zorgen zou. Hij had mij niet nodig. Ik schreef naar mijn vrouw, dat zij niet bezorgd behoefde te zijn, het zou ons wel geworden. Zaterdagavond ging ik naar Meppel. Toen ik er kwam ging ik eerst bij een vrome vriendin, die mij vertelde dat mijn vrouw haar verlangen gekregen had. Toen zei ik: "dat wist ik al."

"Hebt gij Macheltje dan gesproken?" zei zij.

"Nee", zei ik.

"Hoe weet gij dat dan", zei zij.

Ik zei haar: "dat heeft de Heere mij getoond." Ik deelde haar mede welke werkzaamheden er tussen de Heere en mijn ziel hadden plaats gehad. Daarop smolt zij in tranen weg en zei: "o, wat hebben wij met een getrouw God te doen, die voor Zijn volk wil zorgen." Daarop kwam ik bij mijn vrouw, deze vertelde mij hetzelfde. Hoe ik toen gesteld was kan ik mij nog voorstellen.

Om nu het meeste voorbij te gaan, wat er in het begin van ons huwelijk plaats greep, deel ik slechts mede, dat ik een jaar nadat wij getrouwd waren, mijn rechterhand met gloeiend pik verbrandde, zodat geheel mijn hand verbrand was van boven tot aan het lid. van mijnen arm. Ik ging met veel pijn naar huis, met pik op de hand, dat zeer diep inbrandde. Thuis komende vond ik mijn vrouw van huis, zij was naar haar zuster. Ik viel op mijn knieën in het vertrek neder en mocht met mijn toestand tot God komen. Toen kwamen mij deze woorden met kracht voor: "Het lijden dezes tegenwoordigen tijd is niet te waarden tegen de heerlijkheid, die ons geopenbaard zal worden." Daar mocht ik zoveel van gevoelen, dat ik de pijn gemakkelijk kon dragen. Toen ging ik bij een vromen schilder met mijn arm in een lijnolievat zitten. Toen ik daar zat kwam mijn vrouw met mijn zuster schreiende tot mij. Ik zei: "schrei niet om mij: ik kan de pijnen wel dragen; want de Heere geeft mij kracht."

Ik heb echter veel pijn uitgestaan en heb wel drie dagen lang de koorts gehad van de brand en de pijn, zodat ik somtijds trapvoetend door het huis liep. Maar de Heere was mij goed. Men dacht dat ik mijn hand nooit meer tot mijnen wil gekregen zou hebben; want zij was geheel stijf, zodat ik geen vinger verroeren kon, maar de Heere maakte het zo goed dat ik na een maand weer aan het werk kon gaan.

Ik las toen veel in de Openbaring van Johannes; soms las ik wel een halven dag over een hoofdstuk, nooit heb ik zoveel licht in het Woord gehad.

Toen ik vijf jaren getrouwd was, werd ik naar **Doesburg** geroepen voor stads brugbaas en sloopstimmerman. Daar kwam vlees en bloed tegen op om vaders, broeders en zusters te verlaten, en zoveel vrome vrienden bovendien; daar hadden wij geen zin in. Doch de Heere baande de weg en toonde ons dat het Zijn weg was. Wij werden bewilligd om als Abraham ons vaderland te verlaten en naar een vreemd land te gaan, dat de Heere ons wijzen zou. Het was wat te zeggen, daar wij geen mensen in die stad kenden. Ik ging naar Doesburg op reis om met de Heeren te spreken. Op de weg derwaarts was ik wonderlijk gesteld. De gehele weg was ik bijzonder werkzaam met de 91ste Psalm, vooral deze woorden:

Hij zal zijn engelen gebiën

Dat ze u op weg bevrijden.

Gij zult hen in gevaren zien,

Voor uw behoudenis strijden.

Voorts heb ik die avond een bijzondere ontmoeting gehad. Ik liep wel twee uren in het duister en was geheel verdwaald, zodat ik stil bleef staan, en verlegen uitriep: "Heere,

wat moet ik nu doen?" Toen werd ik als bij de hand geleid en op de rechte weg gebracht; en ik kwam gelukkig in **Deventer**. Toen meen ik iets van de dienst der Engelen ondervonden te hebben; dat was mij toen zo klaar.

De anderen dag verstuikte ik mijn been, doch kwam gelukkig te Doesburg en ben daar drie dagen gebleven, zodat ik bijna niet kon gaan; doch eindelijk ben ik met een gebrekkig been weer thuis gekomen. Daarop zijn wij in Februari met een schip naar Doesburg vertrokken.

Maar toen wij de laatsten dag Zwartsluit doorgingen om afscheid te nemen, zijn er tranen gevallen. Nooit vergeet ik hoe wij des nachts om twaalf uur aan boord gingen; mijn vader en mijn zuster bleven mij aan de hals hangen; ik rukte mij los en zei: "nu moet het toch wezen"; en zo liep ik naar het schip en maakte de touwen los.

Zo vertrokken wij des nachts om twaalf uur, en acht dagen later kwamen wij te Doesburg waar wij eerst vele wederwaardigheden hebben ondervonden; doch de Heere heeft alles schoon gemaakt op Zijn tijd.

Toen wij een paar jaar hier geweest waren, kregen wij een zware winter met overstroming door een doorbraak van een dijk negen uur van hierboven aan de Rijn; alles stond hier onder water. Wij hadden het water twee voeten in huis; toen hebben wij veertien dagen boven moeten wonen. Ik had dag en nacht veel werk met de brug; tweemaal ben ik door het ijs gevallen; en ik werkte met die natte kleren maar door, zodat zij mij aan het lichaam bevroren, want tijd om ze uit te trekken was er niet. Dat bedroog mij echter, want ik kreeg er zware koorts en werd erg ziek. Toen heb ik wel acht jaren gesukkeld, en was gedurig zo zwak dat ik niet gaan kon. Dan ging het mij als een Asaf, dat ik nijdig was op der goddelozen voorspoed; en gedurig kwamen mij de woorden voor de geest:

*Zij weten van geen tranenbrood,
Noch van geen banden tot hun dood.
Hun kracht is fris, zij zijn gezond
Tot aan hun laatsten avondstond.*

Als ik aan die woorden kwam werd ik veel bepaald bij de dood, namelijk, hoe groot het onderscheid dan zou wezen, daar mijn einde toch vrede was. Maar somwijlen was ik wel eens moedeloos. Ook kon ik niets geen eten verdragen; dan zei ik wel eens tegen mijn vrouw: "als de Heere mij belooft weg te nemen, dan moet gij hier niet blijven, gij kunt die betrekking door geen knechts waarnemen." Dan gaf mijn vrouw altoos ten antwoord; dat de Heere mij nog wel weer oprichten en een lang leven schenken zou."

Dat kon zij altoos geloven en dit gaf mij dan weer moed en beurde mij soms weder op. De Heere heeft het ook bevestigd, want nu ben ik al bijna **drie en zeventig** jaar, zodat het nu al een lange reeks van jaren is.

De Heere heeft ons een **twaalf**tal kinderen gegeven, van welke er nu reeds voor de troon zijn. Zeven zijn er al dood: van deze wenste ik nog nader te schrijven.

Een **kind** hebben wij verloren, dat slechts een **half uur** geleefd heeft, en maar één arm had. Ik mocht het zo levendig aan de Heere Jezus opdragen, en durfde eerst niet bidden om te sterven of de Heere Jezus mocht het aannemen en er voor intreden. Ik raakte het zo klaar aan de Heere Jezus kwijt; en toen bad ik dat de Heere het nu maar wegnemen mocht; en mijn gebed werd verhoord. De Heere nam het op in heerlijkheid: niet alleen ik kon dit geloven, maar ook mijn vrouw.

Een **zoontje** hebben wij verloren op ruim **vierjarige** leeftijd; dat was een wonderkind. Men bespeurde er iets anders in als in andere kinderen. Alle vromen hadden veel met hem op. Des daags voor hij stierf had ik veel werk met hem tussen de Heere en mijn ziel, en kon des avonds niet naar bed komen, ofschoon ik de vorige nacht bij hem gewaakt had. Ik ging des nachts om twaalf uur buiten op de bank zitten, al biddende dat de Heere Jezus voor hem intreden mocht. Toen werd ik bepaald bij de Hogepriester van het oude Verbond; als die inging in het Heilige der Heiligen moest hij de borstlap met de namen der twaalf stammen Israëls er op, voorhebben. Toen zag ik door het geloof op klare wijze die grote Hogepriester Jezus voor de troon des Vaders met al de namen Zijner uitverkorenen als ingegaan met Zijn dierbaar bloed in het heiligdom, nadat hij verzoening had aangebracht. Daar nam de Heere Jezus het kind zo klaar van mij, en nam het voor het Zijne aan, en maakte mij los van hem. De andere dag stierf hij. Toen kwamen des avonds **Danen** en de juffrouw bij ons aan huis; zij begeerden hem nog eens te zien, daar zij ook zulk een betrekking op hem hadden. Wij gingen bij hem en zo als ik het kleed oplichtte, lag hij met de ogen los, terwijl hij naar boven zag, en zijn aangezicht glinsterde van heerlijkheid, zodat juffrouw Danen op zijn aangezicht viel en onder een vloed van tranen zei: "Gij behoeft niet te vragen waar dat kind is, het glinstert van heerlijkheid." Ik deed hem de ogen dicht en wij gingen weg.

Een uur later kwam de heer **Middelhoven** en de Juffrouw om hem ook nog eens te zien. Wij gingen bij hem; toen lag hij juist als een ander dood kind; de glans was er niet meer; dat had de Heere ons maar eens doen zien. Wij konden allen geloven dat hij voor de troon was.

Nog hebben wij een **zoon** verloren in het jaar 1831, die was **zestien** jaar oud. Toen hadden wij een wonderen nieuwjaarsdag mijn vrouw en ik hadden enige tijd veel werk voor onze kinderen, en konden beiden geloven, dat de Heere onder hen zou werken met Zijnen Geest. Toen gebeurde het nieuwjaarsmiddags na het eten, dat ik grote behoefte kreeg, dat de Heere eens onder onze kinderen mocht komen werken; ik kon niet loslaten. Er kwam een geschrei en een gesnik; en hoe meer ik dit hoorde, hoe sterker ik riep, dat de Heere nu eens neerkomen mocht. Toen ik *amen* zei, was geheel ons huis als in beweging, tot een meisje van drie jaren toe; dat liep en haalde psalmboeken, en zei: "Vader zingen!" Een vrome, die bij ons aan huis was, zei: "Hier schijnt wel iets van de pinksterdag te zijn."

Wij waren hemels gesteld: ik, mijn vrouw en die man. Toen zijn er onder dat gebed vijf te gelijk aan zichzelf ontdekt, vier van onze kinderen, en onze dienstmaagd.

Het is ook niet weer overgegaan Deze zoon zat naast mij, en was zo geschokt, dat ik hem met al mijn spreken niet aan het bedaren kon krijgen. Hij zat de gehele dag als een verslagen mens; en twee dagen later werd hij ziek, en met de twaalfde dag was hij in de eeuwigheid. Altoos was hij werkzaam tussen de Heere en zijn ziel, ofschoon wij niet uit zijn mond gehoord hebben dat hij gered was, daar hij de laatste dagen geheel sprakeloos lag, maar met de ogen naar boven en gevouwen handen. Men kon duidelijk zien dat hij met de Heere werkzaam was. Ik en mijn vrouw en andere vrome konden klaar geloven dat hij in de hemel was. Des Zondagsnachts die op de avond van zijn dood volgde, had ik zware aanvechtingen, maar geraakte eindelijk in slaap; en toen ik Zondags wakker werd, werd ik zingende wakker met het vers uit de 118den psalm:

*Dit is de dag, de roem der dagen,
Die Israëls God geheiligd heeft,
Laat ons verheugd, van zorg ontslagen,
Hem roemen, Die ons blijdschap geeft,*

*Och, Heer' geef thans Uw zegeningen,
Och, Heer' geef heil op dezen dag,
Och, dat men op deez' eerstelingen
Een rijken oogst van voorspoed zag!*

Dat woord *eerstelingen* kwam mij met nadruk op mijn gemoed. Meteen werd, ik op hem gewezen alsof hij nu de eersteling van die nieuwjaarsdag was, en dat er meer op hem mochten volgen, daarin heeft zich de Heere niet onbetuigd gelaten.

Onder dit vers was ik zo gesteld dat ik tegen mijn vrouw zei: "Ik wilde het wel uitzingen." Zij zei "doe dat niet om de mensen, wat zouden die wel zeggen!" Ik kon hem ruim inzien.

Ook hebben wij in het jaar 1831 een naar het lichaam **gebreekige dochter** verloren, op de ouderdom van **dertien** jaren. Toen zij elf jaren oud was werd zij klaar overtuigd van haren verloren toestand, en kreeg spoedig een levendig inzien in de Heere Jezus, als Borg en Middelaar. Zij had veel licht in de weg, tot verwondering van al Gods volk; ook kon zij het ware van valse duidelijk onderscheiden: Als er mensen aan huis kwamen, die niet heel klaar spraken, en zij weg waren, zei zij: "Moeder, die mens sprak niet klaar, daar kon ik mij niet mede verenigen"; kwamen er die klare taal spraken, dan zei zij daar kon ik mij mede verenigen".

Eens was er een man aan ons huis die zei: "Mij dunkt", en "ja maar, als het waarheid was, dan moest het, dunkt mij, zo zijn." Toen hij weg was zei zij tegen hare moeder: "dat: *mij dunkt*, zal met die man nog weg moeten: hij is nog veel te wijs; hij zal zo niet gered worden voor zijn ziel; hij zal nog dwaas voor God moeten worden.

Eens vatte onze meid haar op en droeg haar de trappen op omdat zij zo gebrekkig was; toen zei zij: o, **Jenneke**, zo moet de Heere Jezus mij ook opvatten en brengen waar ik wezen moet, en verder als Hij mij brengt kan ik niet komen." Zo levendig was zij aan hare onmacht ontdekt. Drie weken voor haren dood kreeg zij het water in de borst dat een middel tot haren dood was, ik had levenslange werkzaamheden voor haar tussen de Heere en mijn ziel. Eens lag ik, veertien dagen voor haren dood, op mijn knieën, en bad voor haar, dat de Heere hare smart wat verlichten mocht. Toen kwamen deze woorden met veel kracht op mijn ziel. "Ik zal haar tonen, wat ze lijden moet, om mijns Naams wil. Daar gaf ik haar aan de Heere Jezus over, en werd geheel los van haar gemaakt, alsof zij mijn kind niet meer was, en heb als vader geen banden meer aan haar gehad. Ik kon haar zo geheel aan de Heere overgeven; zij was de Zijne en niet meer de mijne. Tien dagen voor haar dood werd zij als opgetrokken in de hemel; gedurig was het alsof zij dood was; en dan kwam zij weer bij en sprak hemelse taal. Eens riep zij onze meid en zei: "*Jenneke, de engelen de engelen!*" En eens riep zij mij en zei: "Vader, er is geen waarom, maar een daarom; eeuwige liefde!" En dan was het weder alsof zij dood was.

Eens zag zij **Roelof van der Horst** voor haar bed staan; zij stak de hand naar hem uit en zei: "Roelof! de prikkel is voor mij uit de dood weggenomen.

"Ja, kind", zei Roelof, "dat gevoel ik aan mijn hart."

Een ieder zei: "zij sterft; doch ik kon het niet geloven. De Heere had mij getoond dat Hij nog groter wonderen aan haar doen zou, wat ook vervuld is. Toen lag zij de gehele dag stil heen, en zei niets; maar de volgende dag hoorde zij onze meid zeggen: Zaterdag. Toen zei zij: "het is immers Vrijdag?"

Toen vroeg zij haren moeder of het geen Vrijdag was.

Die antwoordde: "Nee kind, het is Zaterdag."

Waar ben ik dan gisteren geweest?" zei zij.

"Gij hebt hier op bed gelegen", zei moeder.

"Maar wondere dingen ondervonden", hernam zij: "och moeder denk toch niet te hoog van mij", zei zij. Het ging haar als Paulus, zij kon er niet bij. Toen lag zij stil heen tot Woensdagavond, waarna zij in zware bestrijding geraakte, en mij vroeg of ik eens voor haar wilde bidden. Ik vroeg haar wat ik bidden zou.

"Zoals de Heere vader in het hart geeft", zei zij. Ik viel op mijn knieën voor haar neder en mocht bijzonder aanhouden dat de Heere haar weder in het licht stellen mocht en het geloof op nieuw levendig maken. Dezelfde nacht waakte onze meid bij haar, toen zei zij: "o, Jenneke, ga nu eens bij mij zitten; nu kan ik u vertellen dat de Heere vaders gebed verhoord heeft. Nu kan ik weer geloven dat ik een Drie-enig Verbonds Gods in de hemel en de Heere Jezus tot mijn Borg heb. Nu wil ik wel sterven, en heb nu maar begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn."

Zij sprak veel over het hemelwerk; doch Jenneke kon wegens de aandoening van haar gemoed niet alles vertellen wat zij wel gezegd had.

De volgende avond kreeg zij een zware bloedspuwing, zodat ik dacht dat ze in mijn armen dood blijven zoude. Toen dat over was, zei zij: "Vader leg mij nu maar neer." mijn vrouw ging bij haar zitten; toen zei zij: "Moeder, voel mijn pols nu eens, of het nu spoedig met mij gedaan zal zijn." mijn vrouw antwoordde: "kind, wil je dan zo graag sterven?"

"O, ja, hernam zij, liever sterven dan leven; ik zie niets tegen de dood op; de prikkel is voor mij uit de dood weggenomen."

Mijn vrouw vroeg haar of ze niet wat beteren wilde; en nog niet wat bij ons blijven.

"Neen, moeder, zei zij, ik kan God hier toch niet volmaakt dienen, en als ik sterf, zal ik Hem volmaakt dienen." Zo gemoedigd is zij des Maandags morgens overleden en heeft de dood haast niet gevoeld: de prikkel was er uit weg. Het was of zij sliep, zo zacht ging er de adem uit. Alzo is zij overgegaan in de heerlijkheid.

Nog een **zoon** hebben wij verloren in het jaar 1835, die **negentien** jaar oud was. Hij was klaar overtuigd dat hij bekeerd moest worden; doch men kon niet bemerken dat hij er werk mee had. Drie weken voor zijn dood werd hij krachtig van zijn verloren toestand overtuigd, en kreeg spoedig een levendig inzien in de Heere Jezus als Borg en Middelaar; en nam de toevlucht tot Hem, zodat hij nacht en dag gedurig hardop riep: "*och Heere Jezus, red toch mijn ziel!*" *Treed toch voor mij in! Neem mijn schuld toch op U!*" Alles wat men ter vertroosting tot hem sprak was vruchteloos. Alle vromen hier stonden even ruim omtrent hem; dan kwam de een, dan de ander om hem te troosten. Dan zei hij: "al kunt gij het nu allen voor mij geloven, dan kan mij dit toch niet helpen, ik moet het voor mijzelf kunnen geloven. Ik voor mij ben wegens hem in bijzondere toestanden tussen de Heere en mijn ziel geweest. Een week voor zijn dood, op een Zondagmiddag ging ik in het verborgen om voor hem te bidden. Toen besprong mij de satan en boezemde mij in: *als God hem eens niet wilde toebrengen dan bad ik tegen de wil van God.* Dat maakte zoveel indruk op mij dat ik stil bleef staan en niet durfde bidden. Zo kwamen deze woorden mij met kracht op het hart: "Bidt zonder ophouden." Ik viel op mijn aangezicht neder en mocht hem met veel ruimte aan de Heere Jezus opdragen. Toen kwamen mij die woorden met kracht voor: "Vader, ik wil niet dat deze in het verderf nederdale, ik heb de verzoening van hen gevonden"; en dat met toepassing op mijn zoon. Toen gaf ik hem voor tijd en eeuwigheid aan de Heere Jezus over; en de Heere maakte mij ook geheel van hem los alsof hij mijn zoon niet meer was en ik ben ook los van hem gebleven.

Eens op een avond was ik sterk aanhoudende dat de Heere toch eens van vrede tot zijne ziel spreken mocht; toen kwamen mij deze woorden levendig voor:

*Hij kan en wil en zal in nood,
Zelfs bij het nad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

Dat kon ik geloven, dat de Heere hem in de ruimte zou stellen; hetwelk ook gebeurd is kort voor zijn dood. Doch hij bleef maar roepen om de Heere Jezus; en als men bij hem kwam en vroeg: hoe gaat het, **Jan!** Hoe is het met je benen?" (hij had het vuur in de benen en open wonden eraan), was altoos het antwoord: "Wat benen, als ik de Heere maar tot mijn deel had dan zou alles wel zijn." Zo zwaar wogen hem zijn eeuwige belangen.

Des daags voor zijn dood, op een Zondag zouden wij een preek lezen, Toen zei ik: "wij zullen maar niet zingen om de vijanden; die zouden wel zeggen: "daar ligt er een op sterven, en nog zingt dat volk."

Maar hij antwoordde, terwijl hij achter mij op zijn bed lag: "wat schelen ons de mensen? Wij hebben alleen met God te doen."

Wij zongen psalm 130, waar hij veel onder genoot. Daarop lazen wij een preek van **Comrie**, waaronder hij veel bemoediging kreeg, maar hij was nog niet gerust.

De volgende morgen, zijnde de dag van zijn dood, kwam ik bij hem, en vroeg hem: "Hoe gaat het, Jan?" Toen antwoordde hij: "Och vader, ik kan nu zo niet meer bidden van wege mijn zwakheid, maar dat weet de Heere Jezus ook wel." Waarop ik zei: "Dan moet gij nu met de profeet zeggen: "Ik zal uitzien en wachten op de Heere en hopen op de God mijns heils."

"O, ja", zei hij.

Ik vroeg hem of hij wel geheel zonder troost was?

"O nee", zei hij, maar ik heb toch niet genoeg voor de eeuwigheid om de dood in te gaan."

Ik zei dat de Heere het op een ogenblik doen kon. 's Middags om twee uur zat mijn vrouw bij hem voor het bed en zag hem aan; toen was het of er een glans op zijn aangezicht lag; haar kwamen de woorden voor: "Henoeh wandelde met God, en God nam hem weg; en hij was niet meer"; met toepassing op hem. En even daarna riep hij: "o daar redt de Heere Jezus mijn ziel: nu wil ik sterven; nu zie ik niet meer tegen de dood op. Waar is vader?" Alsof hij het mij nog wilde vertellen.

Ik kwam bij hem; toen lag hij met de ogen gebroken als of hij dood was. Ik vroeg: "Jan, heeft de Heere Jezus je ziel gered?"

"Ja" zei hij. "Dan zult je nu niet meer tegen de dood opzien?" hernam ik.

"Nee" zei hij, ik zei: "dan zult gij nu zo bij onze **Grietje** zijn."

"Ja", antwoordde hij: en zo ging er de adem uit, juist alsof hij sliep. Ik was zo los van hem alsof het mijn kind niet was. Ik keerde mij om en sprak tegen mijn vrouw: "Alweer een binnen. Geloofd zij God met diep ontzag." En zou dat wel hebben willen zingen als ik het om de mensen niet gelaten had. Ik was zo hemels gesteld dat ik zei: "Zij wachten ons al in."

Dat was nu de vijfde van onze kinderen, die wij met ruimte konden nazien. Twee zijn in de geboorte gestorven; die laat ik voor de Heere over; daar kan ik niet van zeggen. Maar nu nog de levenden, aan wie God Zijn genade ook heeft believen te verheerlijken.

O, wat doet de Heere toch grote wonderen aan ons en aan de onzen. Och, mochten wij er toch meer aan beantwoorden, met ons ganse leven, met onze ganse handel en wandel, woorden en daden. Daar komen wij zo veel in te kort, hoewel het de keus van ons hart is om voor de Heere te leven.

ONDERVINDING IN DE OORLOG MET DE FRANSEN

Nu wens ik nog iets te schrijven van de bijzondere toestanden, die ik tussen de Heere en mijn ziel heb ondervonden; als de Heere mij licht belieft te schenken. Alles te schrijven is onmogelijk; en het hoe kan niet beschreven worden. Doch die er van kent kan het verstaan.

Ik zal dan beginnen met het jaar 1813, dat men wel eens het krijgjaar noemt, omdat ons land toen door de Pruisen en Russen weer verlost is van de Fransen.

Op de 23^{ste} November namen de Kozakken onze stad in; en dadelijk moest ik de brug opnemen. De volgenden dag schoten de Fransen in de batterijen, die over de IJssel aan dé andere zijde waren, met geweerkogels over de IJssel in de stad, zij schoten bij ons door de glazen, zodat de kogels tegen de schoorsteen plat vlogen, daar wij thans zitten te eten en drinken. Ik bracht de dienstmaagd met de kinderen onder langs de dijk naar de stad, wijl men van wege de kogels de dijk niet zonder gevaar kon overgaan. Ik kwam om mijn vrouw te halen; en voor aan de stad stonden vele mensen, die achter de huizen schuilden voor de kogels. Die hielden mij bij de arm en zeiden: "Gij zijt een man des doods." Ik zei: "Voor mijn vrouw waag ik mijn leven", en liep met het oog op God tegen de kogels in, en zij vlogen mij over het hoofd.

Ik kwam gelukkig over en vond mijn vrouw, die geheel van zichzelf geweest was, als een wezenloos mens. Ik bracht haar naar de stad en ging toen naar buiten. In huis schoten de Kozakken boven uit onze glazen en overal op onze werf, achter de planken staande; en de Fransen schoten op ons huis. Ik ging in huis en zonderde mij voor God af. Toen was het alsof ik in alleenspraak met God was. Ik vond zoveel toegang tot de troon der genade dat ik in tranen wegsmolt. Daarop kwam mijn knecht inlopen; en toen hij mij zag en hoorde worstelen met God, raakte hij geheel over stuur.

Ik zei tot hem: "Ja jongen, daar ziet gij uw baas; die heeft in zijn jonge jaren, zoals jij bent, zich aan God overgegeven. Mocht je ook nog eens zo gelukkig worden, dat je bekeerd werd en God leerde kennen en jezelf."

Daarop ging ik voor de deur staan midden op de dijk; en de kogels vlogen om mij heen. Daar kreeg ik zoveel aan mijn gemoed van het werk des Geestes dat ik als verslonden werd., en uitriep: "o God, heb ik mij niet voor tijd en eeuwigheid aan U overgegeven, dan doe ik het nog op nieuw in dit ogenblik; en al wilt Gij mij nu door een kogel wegnemen. Heere het is goed; en wilt Gij mij alles ontnemen, vrouw en kind, en mij hier naakt aan de dijk zetten, dan zal ik nog met Job zeggen: *de Heere heeft gegeven de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd.*" Eenmaal in mijn leven heb ik zo in deze gestalte van Job gestaan.

Toen heb ik vier dagen in de nabijheid Gods mogen verkeren. Ik was veel zingende in mijn hart, bijzonder uit Psalm 23, 24 en 91. En ik was zo los van de wereld, dat toen wij goed uit ons huis naar de stad brachten en ik een arm vol porselein had ik dit in stukken smeed tegen het hout en uitriep: "weg wereld, ik wil er niets meer van hebben, ik heb aan God alleen genoeg." O, wat had ik het zalig voor mijn ziel!

Daar wij met al wat wij hadden vluchten moesten, gebeurde het mij dat ik zei: "och Heere, moet ons nu treffen, wat niemand in de stad overkomt?" Want wij alleen waren vluchtelingen. Toen kwamen mij met kracht de woorden voor: *Enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze; en, daarop volgde: de rechtvaardige wordt vergolden*

op aarde. O wat werd ik blijde; en hoe mocht ik inzien dat de zonde hier of hiernamaals bezocht wordt, maar dat ik hiernamaals bevrijd zou zijn, als de goddelozen voor eeuwig in het verderf zouden storten, en dan voor eeuwig in de hemel zoude komen, om een Drie-enig God eindeloos te verheerlijken.

Toen ik 's maandags met een vriend door de stad, ging, kwamen mij met kracht de woorden in mijn hart: *Maar de Heere zal uitkomst geven.*

Ja, met zoveel kracht, dat ik tegen mijn vriend zei: "de Heere zal ons redden en verlossen; want men vreesde dat de Franse kanonnen zouden halen en de stad plat schieten." Een weinig verder zag een vrome vrouw over de deur; wij gingen bij haar in, en ik zei: "de Heere zal uitkomst geven." "Dat kan ik geloven" gaf zij ten antwoord: en dit sterkte mij nog meer.

Een weinig voortgaande kwam het versje uit Psalm 91 mij niet kracht in mijn hart;

*Gij zult aan d' een en d' andren kant
Tienduizenden zien vallen.
Terwijl gij in gerusten stand
Bewaard blijft boven allen
Het dreigend leed gaat U voorbij,
Alleenlijk zien uw ogen
Hoe schrik'lijk 't loon der bozen zij,
Die d' Almacht niet verhogten.*

Ik zei tegen mijn vriend dat ik hem zo gezegd had dat de Heere uitkomst zou geven, maar nu geloofde, dat er nog wat gebeuren zou; dat ik nog midden in het vuur zou wandelen en ze nog zou zien vallen. Het was mij alsof ik het al klaar zag, en de volgenden dag gebeurde het reeds. Toen namen de Fransen de stad weder in en de Kozakken vluchtten de stad weder uit; en zoo, als zij de stad innamen, zond de Burgemeester om mij te halen. Ik moest dadelijk naar de rivier; de Fransen wilden er de brug over hebben. Ik ging de stad in en zag de deuren gesloten; maar de Fransen sloegen de deuren met de kolven open. De eersten kennis die ik zag was de oude sergeant Sloot; die lag dood in de goot; de Fransen hadden hem dood• geschoten. Ik ging tussen de Fransen door met veel moed, maar vreesde niet. Ik kwam bij de Burgemeester, die mij zei dat de Fransen er de brug over wilden hebben. Ik antwoordde, dat hij mij dan maar een tolk moest medegeven en volk laten opeischen. Dat gebeurde ook; ik kreeg wel vijftig man mede, en wij gingen aan het werk om de brug op te breken, daar er een schip onder gezonken was. Wij werkten onder het oog van schildwachten met geladen geweren.

De Heere toonde mij dat wij er de brug niet overkrijgen en dat de Fransen er niet overgaan zouden. Ik zei tegen het volk: "om mij behoeft gij niet te werken, want wij krijgen er de brug niet over; maar werkt om uws levens wil, als gij niet werkt, schieten zij u nog dood."

Zo verwoed en dronken toch was het volk. Wij kregen het schip er onder weg, maar eer het boven water was des middags ten vier uur namen de Pruisen en de Kozakken de stad weer in; dezelfde dag werden de Fransen gevangen. Toen werd het vervuld dat ik ze zag vallen.

Wij waren met ons vieren in een aak, en al mijn volk vluchtte weg, de een hier, de ander daar. Toen schoten de Kozakken van Rensjewei, en de Fransen dreven met een pont vol bij ons henen, en schoten uit die pont, en de Pruisen schoten uit de stad. Zo waren wij tussen twee vuren, zodat het aan alle kanten gevaar was. Toen kwamen twee Fransen aan de kant van het water en wilden dat wij hen over de IJssel zouden

brengen; en toen zij zagen dat wij niet wilden, legden zij het geweer op ons aan. De mensen bij mij waren zeer benauwd; maar de Heere gaf mij zoveel geloofskracht dat zij geen vuur zouden geven, dat ik tegen die mensen zei: "vreest maar niet, zij zullen geen vuur geven", en toen zij geen vuur geven konden, smeten zij de geweren weg en stieten een oude boot die aan de kant lag in het water, waar gaten in waren, zonken weg en verdronken beiden. Ik zei: "daar liggen zij al in de hel"; en de Heere gaf mij zeer veel geloofskracht dat niemand dergenen, die met mij waren, zou omkomen, ja zelfs geen wonde krijgen. Dit is ook vervuld. Het ging met mij toen als met Paulus: de *Heere schonk mij allen die met mij in gevaar waren*. Nooit heb ik zoveel sterkte in God gehad als te dier tijde; ik zag nu vervuld dat ik de vijanden aan de een en de andere hand had zien vallen. Eindelijk kwam er pardon en toen stilstand.

Wij kwamen met onzen aak aan de wal en gingen van vermoeidheid in onze schuur zitten. Daar zat een jongeling bij ons die in tranen uitbarstte en zei: "o baas; als mij daar eens een kogel getroffen had, dan was ik zo in de rampzaligheid gestort!" Daarop raakte ik aan het spreken over de weg van bekering en wat hij moest leren kennen; en ik werd zo levendig voor mijn gemoed dat ik geheel de oorlog uit het oog verloor en slechts over de weg naar de hemel sprak. Eindelijk kwam ik tot bedaren en bleef alleen met de jongeling over; al mijn volk was weg dat die dag onder mij gewerkt had. Niemand onzer had enig letsel gekregen; de Heere had zijne belofte aan mij vervuld. Toen gingen wij eindelijk beiden naar de stad; maar wij moesten de gekwetsten nog helpen bergen, die er in menigte op de dijk lagen, van ons heen naar de stad. De Pruisen dwongen ons daartoe.

Ten laatste kwam ik thuis en vertelde aan mijn vrouw wat grote dingen de Heere aan mij gedaan had. Zij was ook wonder gesteld, de Heere had haar getoond dat Hij mij en mijn volk en de ganse stad zoude bewaren, wat ook vervuld is. Het was een benauwde tijd voor de natuurlijke mens; maar hoe groot is het in nood en dood een Drie-enig Verbondsgod tot zijn deel en toevlucht te hebben, bijzonder als het geloof levendig is.

Onze stad was vol Pruisen en Kozakken; er waren mensen die er zestig in huis hadden. Wij waren naar het andere einde der stad in een klein kamertje gevlucht. Ik was even in huis of ik werd alweer geroepen; en zonder eten of drinken ging ik weder naar de brug, met wel weder zestig mensen, van wie ik het hoofd, was. Toen hebben wij de gehele nacht doorgewerkt tot de volgende middag toe; en toen hadden wij de brug er over. Toen kon ik echter haast geen geluid meer geven van al het schreeuwen en commanderen dat ik had moeten doen. Het was ook wat te zeggen, van 's morgens acht uur tot de anderen dag, bijna zonder eten of drinken, en de gehele nacht door in de regen te werken! De Heere sterkte mij zo naar het lichaam dat ik geheel die krijg gezond was; maar toen het over was, was ik weer dezelfde sukkelaar als tevoren. O, wat is de Heere goed en nabij dezulken die Hem zoeken; wat een veilige toevlucht in alle noden en gevaren naar ziel en lichaam. Dat heb ik destijds nadrukkelijk mogen ondervinden.

Ongeveer zes weken later had ik een benauwden nacht. Toen klopte iemand mij uit het bed, en zei: "de Fransen komen weerom, en alle mensen vluchten de stad uit." Ik sprong uit het bed en liep naar de deur; en toen ik mensen zag vluchten, sloeg mij de schrik onder in het lichaam zodat ik haast niet terug kon gaan. Daarvan heb ik vele jaren lang gedurig toevallen gehad. Ik was zo benauwd dat ik bidden noch zuchten kon, en niet wist waar ik mij bergen zou. Toen eerst ondervond ik dat het gegeven goed was. Ik zei tot mijn vrouw: "wij moeten ons maar aan het geval overgeven

vrezende dat het gaan zoude als de stad **Woerden**. Ik kwam bij Juffrouw **Danen** in de stad, donker en benauwd; die zat gerust in huis, en Danen lag ziek te bed. Ik zei: "mens zit gij hier zo gerust, ik ben zo benauwd en donker?"

"Wel", zei zij vrees maar niet, de Heere heeft beloofd *dat er geen leed geschieden zal*. Dat gaf mij veel moed, maar ik werd daardoor niet gered, want de troon der genade was mij gesloten. Ik ondervond toen met David: *Als Gij Uw aangezicht verbergt word ik verschrikt*. Ik geraakte 's morgens om vier uur in bedaren. De Fransen kwamen niet; maar ik werd van schrik ongesteld en bedlegerig. Toen heb ik gesukkeld; mijn weg was toen bij vallen en opstaan, bij licht en duisternis.

In 1826 deed ik een reis naar **Nijkerk**.

Daar mocht ik veel van de Heere aan mijn ziel ondervinden, en veel zegen genieten onder de prediking van Ds. **Schoonderbeek** en Ds. **Moorrees**. Eens onder een preek van Ds. Schoonderbeek over de Engelen raak ik wonder gesteld. Hij zei in de toepassing: "Zingen, volk van God; wij zingen niet genoeg de Engelen gaan ons voor, schoon zij geen belang bij de geboren Koning hebben. Maar wij hebben er belang bij, voor ons is hij geboren." Ik werd zo levendig voor mijn gemoed dat ik wel hard zou hebben willen zingen, mijn hart:

*Hemeltonen, Eng'lentallen
Luister zonder wederga,
'k Zie de hemel nederdalen, enz.*

Ik kwam zo levendig uit de kerk en was verslonden in God!

Wij gingen bij Ds. Moorrees thee drinken; daar werd ik zo vol, dat ik niet kon spreken. De dominee zei: "Hoe is het De Goede?"

Ik antwoordde: "o, Dominee, verslonden in God, als gij dat verstaan kunt!"

"O, ja, zei hij, dan wordt er wat aan de ziel ondervonden." Wij mochten met veel levendigheid te samen spreken. Ik was toen vier dagen in Nijkerk geweest, bijna altijd in de nabijheid Gods.

Een avond waren wij bij Ds. Schoonderbeek: daar mocht ik mijn weg verhalen, langs welken de Heere mij bekeerd had. Ik had gedurende die vier dagen niet om Doesburg gedacht; de laatsten avond kwam Doesburg mij in de gedachte. Ik zei: "nu moeten wij weg"; en de volgende dag gingen wij op reis naar huis. Maar ik heb altoos gezegd "het onvergetelijk Nijkerk, daar ik zoveel van de Heere aan mijn ziel heb mogen genieten".

Ook heb ik veel mogen ondervinden onder het inenten van de pokken.

Hiertoe wilde men ons met geweld dwingen, maar wij konden er niet toe besluiten. Ik heb er veel mede gehad tussen de Heere en mijn ziel. Dan kwamen mij gedurig de woorden in mijn hart: Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd; en dan kon ik het niet doen. De Heere heeft ons tweemaal gered. Eens in 1809; toen hadden wij drie kinderen, en die bezocht de Heere met de kinderpokken. Zij werden er gelukkig door gered; en wat wonder, geen andere kinderen hadden in de stad pokken dan de onze!

Vervolgens hadden wij in 1825 weer vijf kinderen die de pokken niet gehad hadden. Toen maakten zij het mij benauwd, en toen hebben wij onze kinderen in huis moeten honden, daar zij op geen school komen mochten. De dokter kwam aan ons huis om mijn kinderen tegen wil en dank in te enten, en zei dat dit een bevel van de Koning was. Ik zei: "de Koning heeft over mijn kinderen niets te zeggen." Toen begon hij te

schelden en zei: "gij hebt een Turks geloof."

Ik deelde hem mede hoe God mij bekeerd had, en hoe ik mij voor tijd en eeuwigheid aan die God had overgegeven, en hoe die God het niet hebben wilde. Toen ging hij spotten.

Ik zei: "als gij daar niet van leert kennen en tot God bekeerd wordt dan gaat gij met al uw geld eeuwig verloren."

Toen antwoordde hij mij stoutweg: "dat wens ik nooit te leren kennen."

Ik zei: dan zullen deze woorden, die ik tot u spreek, in de grote dag des oordeels tegen u getuigen.

Daarop liep hij kwaad weg, en zond mij een briefje om onze kinderen thuis te houden. Dat heeft toen een jaar geduurd.

Toen gaf de Heere weer uitkomst: onze kinderen kregen weer de pokken. De dokter kwam weer schelden en razen; en toen moest ik bij de burgemeester komen. Ik mocht mij voor de Heere neerleggen en om raad vragen. Toen kwamen mij de woorden voor: *Vrees niet, het zal u in die ure gegeven worden.* Ik zei: "Heere, daar zal ik het mee wagen, en ging gemoedigd heen.

De burgemeester zei: "Hebt gij de kinderpokken in uw huis?"

Ik antwoordde bevestigend.

Hij zei: "hebt gij de kinderen niet laten inenten?"

Ik zei: "nee, mijnheer."

"Hoe komt dat?" vroeg hij.

Ik antwoordde, "omdat God het niet hebben wil".

Zo, zei hij.

Ik hernam, "ja mijnheer, dat zal ik u vertellen omdat ik onderstel dat mijnheer een man is, die nog gelooft, dat er een God in de hemel is die regeert, en dat de bijbel Gods Woord is, maar dat gelooft onze dokter niet."

Hij zei: "Man, gij zegt zoveel. Al wat ik zeg, hervatte ik, zal ik bewijzen. Ik vertelde dat ik tot mijn zesentwintigste jaar naar het goeddunken van mijn verdorven hart geleefd had, gelijk alle mensen van nature deden, dat God toen mijn blinde ogen geopend had, en dat ik als een arm zondaar voor God verootmoedigd was geworden en om genade had leren bidden, en dat Hij mij in Zijn Zoon mijn zonden had vergeven, en dat ik mij voor tijd en eeuwigheid aan die God had verbonden, en daarom mijn kinderen niet had durven laten inenten.

Hij hoorde mij met geduld aan en ik kreeg gedurig zoveel invloed dat ik van aandoening haast niet spreken kon.

Eindelijk vroeg ik hem, of er wel ooit sterker proefgeloof zou geweest zijn als dat van Abraham.

Hij dacht van nee.

Ik zei: "nu zo beschouw ik nu mijn geval. De Heere heeft het van mij gevorderd. Hij heeft mij als een vader behandeld."

Daarop kreeg ik een bordje aan de deur en wij waren als een uitvaagsel. De dokter kwam elke dag schelden aan ons huis en uit vijandschap had hij enige tijd tevoren een zoontje van ons opgevangen op straat en stil de pokken ingeënt. Sommigen zeiden: "nu moeten de kinderen maar sterven, dan kan hij zien dat het zijn schuld is."

Maar de Heere heeft er ons gelukkig doorgeholfen en geen ander in de stad heeft toen de pokken gehad, maar nu heersen ze hier sterk en krijgen de ingeënte ze even goed als die niet zijn ingeënt. Nu toonde de Heere dat Hij God is en regeert, en Achitofel's raad vernietigen kan. Maar o, wat is het veilig als men 't met God durft wagen. Er staat niet vergeefs, dat *die God vertrouwt geen kwaad deert.*

Wat heb ik dit in mijn leven gedurig mogen ondervinden, in bijzondere gevallen. Ook in de oorlog met de Brabanders [de Belgse Brabanders, 1830] heb ik bijzondere werkzaamheden gehad tussen de Heere en mijn ziel. Alzo ook mijn vrouw en mijn zoon. Eens op een tijd dat wij elk afzonderlijk in 't gebed waren en bij elkander kwamen, hadden wij allen dezelfde toestand ondervonden en stonden even gelovig dat de Heere onze Redder zou zijn.

Eens op een Zondagmiddag kwam mijn oudste aan ons huis en wij hadden die gehele week stormweder gehad, die storm wilde ik gedurig afbidden, doch mijn zoon: "vader hebt gij 't al gehoord? De Engelsen zijn hier voor de kust geweest om de Schelde te overwinnen en in te nemen, zij zijn door de storm verdreven en sommige schepen zijn mastloos weer in Engeland aangekomen. En de Fransen zijn in aantocht geweest om op Brabant aan te trekken en zij zijn door oproer in Parijs wederom terug getrokken". Dat trof mij zo in mijn ziel dat ik in het verborgene op mijn knieën neerviel, en zei: "o grote God, moeten de stormen en beroerten in een ander land nu al voor ons richten, dan hebben wij geen wapenen meer nodig; als Gij maar met ons wilt zijn dan zullen wij zeker overwinnen."

Toen kwam mij met kracht voor dat ik eens Jesaja 41: 10-16 lezen moest. Ik stond op, kreeg de bijbel en daar las ik die woorden met zoveel verwondering en aanbidding. Des harten dat ik de bijbel met mijn tranen nat maakte. Ik kreeg ook zoveel geloofsvertrouwen, dat God ons uit de hand der Brabanders redden zou! Ieder woord, dat ik las, was mij een zaak. Ik zou ook in de ganse bijbel geen gepaster woorden voor mijnen toestand hebben kunnen vinden. Het zijn deze woorden: *En vreest niet, want Ik ben met u, en zijt niet verbaast, Ik ben uw God: Ik sterke u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid. Ziet, zij zullen beschaamt en te schande worden, allen die tegen u ontstoken zijn; zij zullen worden als niet, en die lieden, die met u oorlogen, als een nietig ding. Want ik de Heere, uw God, grijp uw rechterhand aan, die tot u zegt: vreest niet, Ik help u. En vreest niet gij wormke Jakobs, gij volkske Israëls; Ik help u, spreekt de Heere, en uw Verlosser is de Heilige Israëls. Ziet Ik heb u tot een scherpe nieuwe dorssleder gesteld, die scherpe pinnen heeft; gij zult bergen dorsen en vermalen en heuvelen zult gij stellen gelijk kaf. Gij zult ze wannen en de wind zal ze wegnemen en de stormwind zal ze verstrooien; maar gij zult u verheugen in de Heere, in de Heilige Israëls zult gij u roemen.*

Ik was enkel verwondering in God, en vervuld met vertrouwen, dat God onze Redder zou zijn uit de hand onzer vijanden. En toen ik die woorden las: *de stormwind zal ze verstrooien*, kon ik mij slechts verwonderen in aanbidding. Ik stond veeltijds ruim voor mijn gemoed en geloofde dat de Heere onze Redder zou zijn.

Maar ik heb wel eens tegenstand ondervonden van andere vromen die in die ruimte niet stonden. Eens op een Donderdagavond aan ons huis op ons biduur, dat ik in die tijd had opgericht, spraken wij over onze toestand; er was er een die mij tegensprak en zei, dat hij zo ruim niet stond: *God was rechtvaardig om ons over te geven en de zonde te straffen; ik kon wel al te ruim staan.* Doch ik zei: "is God dan een tiran en geen God van lankmoedigheid en barmhartigheid in Christus?" Het gaf mij een slag, hoewel die man in een afgeweke toestand en doorgaans duister voor zijn gemoed verkeerde. Ik ging in 't gebed en de Heere gaf mij zoveel toegang tot de genadetroon dat ik weer met ruimte mocht geloven. En toen ik geëindigd had vroeg ik, wie nu gelijk zou hebben; maar hij zweeg en de Heere gaf die avond veel stof tot spreken, daar ik in die tijd veel tussen de Heere en mijn ziel mocht ondervinden.

Eens was ik te **Veenendaal** waar ik veel mocht genieten. Ik was daar op een gezelschap waar ik verzocht werd te zeggen hoe ik onder *land en volk* stond. Ik sprak uit de ruimte en zei dat ik niet kon geloven dat de Heere ons zoude overgeven in de handen der vijanden.

Maar een andere oude vrome vrouw kwam mij tegen en zei: "wij staan zo ruim niet, God is rechtvaardig om ons over te geven." En zij stond op en verliet het gezelschap. Het sloeg mij geheel terneer. Een andere vrouw zei mij: "laat u dat niet hinderen, dat gebeurt wel meer dat men weg loopt, vertel ons verder hoe gij er onder verkeert." En de Heere gaf mij weder licht in de weg. Toen ik met mijn zoon vandaar ging, kwam de Heere mij op weg voor met de woorden: "*Zou ik voor Abraham verbergen wat ik doen zal?*" Die woorden troffen mij zeer; ik werd ingeleid in de neerbuigende goedheid Gods, dat die hoge en verheven Majesteit zo laag wilde bukken om met een nietig mens gemeenschap te hebben, en aan hem Zijn raad en wil te willen openbaren. Toen werd ik op nieuw ingeleid in 't geen mij de Heere deed ondervinden. Thuis komende kreeg ik de bijbel en las die kapitels met veel zegen en sterkte voor mijn gemoed, en mocht dagelijks werkzaam zijn met een Drie-enig verbonds God.

Eens op een morgen toen ik opstond kwam de Heere mij levendig voor. Ik zei tot mijn vrouw: "ik geloof wel dat ik vandaag onvatbaar ben voor de wereld, zeg maar tegen onze zoons dat zij 't maar zo goed mogelijk moeten redden; de Heere wil mij vandaag gebruiken als een voorbidder voor land en volk."

Ik mocht mijn knieën buigen en vond veel toegang tot de troon der genade. Toen ik 's middags om 12 uren nog niet uit de kamer was geweest en nog niets gedaan had dan bidden en lezen in de bijbel, moest ik even naar buiten. Ik was achter het huis en mijn oog viel op het werk, waarop mij de woorden met kracht voorkwamen: "Verricht gij de zaken bij God." Zo sprak de schoonvader van Mozes tot hem in de woestijn. Het was alsof God mij dat toeriep. Ik ging in huis en viel op mijn knieën. Het was alsof ik in een alleenspraak met God was.

Toen kwamen mij deze woorden voor, die God tot Mozes sprak: "Laat Mij toe dat Mijn toorn ontsteke en dat ik dit volk verdelge." Daarop riep ik uit: "*o, God, Gij hadt Mozes met het volk rechtvaardig kunnen verdelgen, maar Gij hadt Zelf dat gebed Mozes in 't hart gegeven. Nu lig ik hier als een andere Mozes en nu kunt gij Nederlands volk ook niet verdelgen*".

Wat er die dag tussen de Heere en mijn ziel is omgegaan, kan ik alles niet beschrijven. Dit zijn zo enige werkzaamheden die ik toen heb mogen ondervinden.

Mijn vrouw en mijn zoon hebben in die tijd ook veel ondervonden. Eens zei mijn vrouw tegen mij: "onze gevangenen zullen spoedig uit Frankrijk wederkomen, dit heeft de Heere mij beloofd." Kort daarop hoorden wij dat zij al ingescheept waren. Toen waren wij wonderlijk gesteld; en toen de schutters terug kwamen, hebben wij wel drie dagen in verwondering en dankzegging doorgebracht, zodat wij soms met tranen van verwondering voor de glazen stonden als de schutters voorbij trokken.

Ook heb ik bijzondere toestanden mogen ondervinden toen de nieuwe gezangen in onze kerk werden ingevoerd.

Bij het invoeren der gezangen waren wij verlegen wat wij moesten doen, of we dezelve zouden mede zingen ja dan neen. Dit gaf mij en mijn vrouw veel werk voor de Heere. Wij leenden een gezangboek en lazen het geheel door. Wij bevonden dat er veel in was 't welk niet overeen kwam met onze oude beproefde gereformeerde leer; en de Heere bepaalde ons er bij om ze niet mee te zingen. En wij hebben dezelve tot

hiertoe nog nooit meegezongen, onze kinderen ook niet. Maar ik had veel aanvallen des satans; en daar ik een liefhebber van Psalmzingen was en 't goed had geleerd naar de noten, wilde mijn natuur gaarne meezingen. En daar de gezangen een aangename wijs hebben had ik er wel zin in; maar heb het nooit durven doen. Dit bracht mij dan weer voor de Heere. Hij wist hoe ik er onder stond. Mijn gebed was ook dat, indien ik er verkeerd onder stond, Hij mijn hart wilde buigen en licht schenken. Ik wilde gaarne meezingen, maar was bang dat het niet tot eer van God zoude zijn. Ik voelde altijd een afkeer van de gezangen, en als ik zag waarom dezelve in de kerk waren ingevoerd, kon ik niet anders zien dan om de hedendaagse leugenleer voort te planten; om de kerk hoe langer hoe meer te bederven. Gelijk ook heden ten dage de leugenleer hoe langer hoe meer toeneemt; waardoor de mensen naar een eeuwige rampzaligheid worden geleid. Ik kon evenwel die aanvallen van de satan niet overwinnen, gedurig had ik er mede te vechten.

Die dan naast mij zaten hielden mij gedurig het boek voor; en dan schudde ik van nee. Dit bracht mij alweder tot de Heere, maar ik werd hoe langer hoe meer overtuigd dat ik dezelve niet mocht mede zingen, en het niet tot eer van God kon zijn; want in de gezangen wordt de mens op de voorgrond geplaatst en de Heere Jezus aan allen toegepast zonder wedergeboorte of hartveranderde genade. *Waar God op 't hoogst verheven en de zondaar op 't laagst vernederd wordt*, daar is de rechte zaligmakende leer. Als een zondaar zijn verloren toestand leert kennen door 't licht van Gods Geest, dan gaat er wat om tussen God en zulk een ziel. Als hij dan God leert kennen in Zijn deugden, heiligheid en rechtvaardigheid kan hij zich niet begrijpen dat God hem niet reeds lang in de verdoemenis heeft gestort. Dan leert hij God billijken in zijn recht, al wilde Hij hem nog voor eeuwig verstoten; het zou rechtvaardig zijn, want hij heeft niets anders verdiend, en hij kan niets anders roepen dan: *"o, God, wees mij zondaar genadig!"*

Door het licht van Gods Geest ziet hij dat God een verterend vuur voor de zondaar is en hem moet straffen omdat hij Gods wet overtreden heeft. Bij dat gezicht zou de zondaar in wanhoop wegzinken als er geen verborgen hand was die hem staande hield. Alleen die het ondervonden hebben zullen met mij toestemmen dat het alzo gaat, in meerdere of mindere mate. Als God een zondaar bekeert, openbaart de Heere Jezus zich aan zulk een ziel dat Hij aan Gods recht voldaan heeft. Dat geeft de zondaar hoop dat er zulk een Jezus is die voor zondaren intreedt.

Kon de mens nu maar geloven dat het voor hem is maar daar staat hij voor, hij durft het niet aannemen. Dit duurt zo lang tot de Heere hem te sterk wordt; dan leert hij de dood schrijven op al zijn beste werken. Nu hij bij alles hopeloos word, openbaart zich Jezus nader aan hem in al Zijn volheid, algenoegzaamheid en bereidwilligheid; en dan laat hij zich zakken en zinken op de borggerechtigheid van Christus. Nu spreekt de Heere tot hem: "uwe zonden zijn u vergeven", en nu krijgt hij vrede met God. O, wat is zulk een ziel dan in bewondering; hij roept nu uit:

*"Ik heb de eeuwige dood verdiend,
Maar nu krijg ik het eeuwige leven."*

Wie het ondervonden hebben, zullen het kunnen verstaan, maar de natuurlijke mens kan het niet begrijpen, het is hem dwaasheid.

Nu zal ik wederkeren tot de gezangen, toen de Heere mij licht liefde te schenken. Ik zal hier twee toestanden beschrijven, welke ik toen heb mogen ondervinden.

Eens was ik aan 't avondmaal met veel zegen voor mijn gemoed. Toen ik weer op mijn plaats was nadat ik mij had afgezonderd, las ik 't formulier van 't avondmaal met veel zegen voor mijn gemoed, en toen ik aan die woorden kwam, dat de Heere Jezus de

toorn Gods gedragen had onder welken wij eeuwig hadden moeten verzinken, kon ik niet meer lezen maar zonk in verwondering weg; en dat voor mij, zulk een hellewicht die niet anders waard was dan verloren te gaan. Ik was enkel verwondering en aanbidding en zei: "och, Heere, zou er nu wel één in de kerk zijn die meer zingstof heeft dan ik?" En nu zal er weder een gezang gezongen worden en dan kan ik niet meezingen. Maar toen de dominee de dankzegging gelezen had, liet hij zingen het laatste vers van Psalm 118: *Gij zijt mijn God, U zal ik loven*. Hoe ik gesteld was kan ik mij nog voorstellen, ik zong zo hartelijk boven alles uit en de dominee zag gedurig op mij, daar ik dicht bij hem zat. Maar toen ik de kerk uitging werd mij ingeworpen: dat ik mij nu wel gekwetend had, met zo hard te zingen. De dominee zou wel eens bij me kunnen komen en vragen waarom ik geen gezangen zong. Ik zei: "duivel, omdat God het niet wil hebben".

Toen ik weg ging kwamen mij die woorden voor: "Hench wandelde met God." Toen werd ik ingeleid wie Henoch was, een Adams kind, gelijk ook ik was. Toen zag ik wat het wilde zeggen: Henoch wandelde met God, dat Henoch in alles de Heere zocht en in alles van Hem afhing en Hem om raad vroeg. Nu was ik ook een Henoch en van verwondering in God en toen ik te huis kwam en de deur opende, zei mijn vrouw: "ik behoef niet te vragen hoe gij gesteld zijt, er ligt een glans op uw gezicht." Ik kon haar niet toespreken, maar ging haar voorbij en ging in de kamer en viel in verwondering voor God neer, daar Hij met zulk een monster gemeenschap wilde hebben.

Nog heb ik eens een bijzondere toestand mogen ondervinden. Toen er een gezang werd opgegeven kreeg ik weer die aanvallen; dat bracht mij voor de Heere en ik begeerde een teken. Als ik nu recht had zou de Heere een verwarring onder het gezang geven. En de Heere verhoorde mij. Er kwam verwarring onder het gezang; de een zong dit, de ander wat anders, en toen men twee regels gezongen had zei de dominee van de stoel: "gemeente houd op, er is verwarring, de schuld is aan mij, vanwege de korthed van mijn geheugen heb ik vergeten te zeggen welk gezang ik wilde opgeven".

Ik zei: "ja man, dat is om mij geschiedt", ik raakte in verwondering voor God. En toen was er een wonder aan mijn boek gebeurd en mij was opgeslagen, 2 Petrus 2, daar las ik deze woorden: *En daar zijn ook valse profeten onder het volk geweest, gelijk er ook onder u valse leeraars zijn zullen die verderfelijke ketterijen bedektelijk invoeren zullen. En vele zullen hare verderfenissen navolgen*. Toen raakte ik in verwondering en aanbidding, ik smolt in tranen van verwondering voor God weg, daar Hij zulke grote daden aan zulk een nietig schepsel wilde doen. Ook heb ik die aanvallen niet meer gehad, maar naderhand is mij nog iets gebeurd. Als een gezang op psalmwijze gezongen werd, zong ik een Psalm mede.

Toen gebeurde het mij dat ik bepaald werd bij Elia, hoe hij met de Badpriesters op een berg geofferd had, maar niet gelijk elk afzonderlijk, en of ik nu het offer Gods met Bal wilde vermengen. Toen durfde ik dat ook niet meer doen, en als ik dan in de kerk zat was 't als of 't gezang mij niet meer aanging.

Ook heb ik eens een bijzondere ontmoeting gehad met een oude vrome juffrouw, een hartelijke vriendin van ons. Ik kwam uit de kerk bij vrome lieden thee drinken, toen zei ik, "daar heb ik een bijzondere ontmoeting gehad, onder het zingen van het gezang. Toen kreeg de juffrouw het boek uit haar zak en zei: dat was ook een mooi gezang." Ik zei, "Juffrouw laat uw boek maar zitten, het was niet *door* het gezang, maar *onder* het gezang. Toen zei ik dat ik zo biddend geweest was, dat de Heere Zijn Kerk nog eens van die dwalingen mocht zuiveren. Toen voegde die juffrouw mij toe,

dat ik tot een aanstoot in de kerk zat.

Ik zei haar dat 't mij smarte dat zij me dit toevoegde en vertelde haar twee toestanden. En toen ik alles verhaald had vroeg ik haar of ik nu gezangen mocht zingen, en durfde niet zeggen van ja. Ik zei haar dat het nu haar beurt was en dat zij ook het eigendom van de Heere Jezus was; en of zij ook gevraagd had wat zij doen moest, zij zei: "omdat vele vromen het deden." Ik zei: "dan zijt gij mensen gevolgd".

SLOTWOORD

Hiermede eindigt het werkje van de nu zalig in de Heere ontslapen Vader De Goede. Nadat hij de weg zijner bekering met zijne verdere ondervindingen te boek gesteld had, heeft hij nog zeven jaren geleefd. Ten volle was op hem van toepassing wat er staat in Psalm 1: 3: *Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd; en al wat hij doet zal wel gelukken.*

Zijn laatste levensjaren waren rustig. Hij mocht veel in de zalige nabijheid des Heeren verkeren en Zijn heil ondervinden.

De dood zijner geliefde vrouw, die anderhalf jaar vroeger dan hij de zalige rust inging, trof hem zeer. En hoewel haar verscheiden een vooruit reizen was, en het zalig bewustzijn zijn deel mocht wezen, van haar spoedig te zullen volgen, zo verloor hij toch nog veel aan zijn geliefde vrouw, met wie hij door genade oud geworden was op de weg des levens. Ja men kon het hem aanzien, dat zijn ver langen, vooral na haar dood, hemelwaarts gekeerd was. "O, riep hij gedurig uit, ik zal spoedig bij moeder zijn!"

Het zal zo lang niet eens meer duren

De tijd kort al gedurig af,

Door 't snel verlopen van de uren

Totdat de vleesklomp zinkt in 't graf.

O, het was zo aangenaam hem te ontmoeten, en te horen vertellen, wat hij tussen God en zijn ziel mocht ondervinden!

De laatsten oudejaarsavond was hij zeer zalig gesteld; hij was nog zo werkzaam, om toch met geen oude schuld het nieuwe jaar in te gaan, waarop de Heere hem zo krachtig voorkwam met Jesaja 54: 9 en 10: *Want dat zal mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zoude gaan; also heb Ik gezworen dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken en heuvelen zullen wankelen, maar mijn goedertierendheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer.*

Zo gingen de laatste dagen voorbij tot de 2^{de} Mei aanbrak. Het was op een Zondag morgen; hij gevoelde enige krampachtigheid in de borst, doch stond als naar gewoonte op, dronk een kop koffie, en zei toen tot zijn jongste dochter: *"ik wordt flauw"*, en hij was niet meer.

God nam hem weg; zijn ziel werd door de engelen in de schoot Abrahams gedragen. Van de rustdag hier beneden ging hij zacht en zalig over tot de eeuwige rust, die voor het volk Gods overblijft, om met al de gekochten en gezaligden door het bloed des Lams, zijn stem te paren, en mede in te stemmen met het loflied der verlostten: *Hem die op de troon zit en het Lam zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.*

BIOGRAFISCHE GEGEVENS

De ouders van Egbert de Goede waren: Hendrik Geerts de Goede en Grietje Jans van Lier. Zie over zijn familie: J. J. De Goede, 250 jaar De Goede 1730-1980. Een geslacht uit de kop van Overijssel, Wageningen z. j. (Centraal Bureau voor Genealogie).

Hij werd geboren op 27 mei 1773 te Zwartsluis als jongste zoon van een sloopssjouwder. Zijn moeder overleed in 1796 tijdens een plaatselijke epidemie. In 1800 leerde hij Machteltje Brouwer kennen, met wie hij op 19 mei 1803 in het huwelijk trad. Vijf jaar later verlieten zij Zwartsluis, omdat Egbert een benoeming had gekregen als "stadsbruggebaas en sloopstimmerman" van de Gelderse stad Doesburg.

Het echtpaar De Goede kreeg twaalf kinderen, waarvan er twee dood geboren werden, en twee gehandicapt waren.

- Hendrik (gedoopt Zwartsluis 22 maart 1804, trouwde in 1830).
- Berend (gedoopt Zwartsluis 12 april 1806, trouwde in 1843); voorts te Doesburg:
- Geen (geb. 9 juli 1808, overl. 22 sept. 1881),
- Hendrik Jan (geb. 19 maart 1810, overl. 20 april 1814),
- Wolter (geb. 5 aug. 1811, overl. 13 jan. 1827),
- Jantje (geb. 25 mei 1814, trouwde in 1836),
- Jan (geb. 16 mei 1816, overl. 26 okt. 1835),
- Grietje (geb. 2 maart 1818, overl. 5 nov. 1831, "een naar het lichaam gebrekkige dochter"),
- twee levenloze zonen (geb. 19 juni 1820 en 10 febr. 1822); en
- Margje (geb. 24 mei 1823, trouwde in 1852).
- Verder een kind met één arm, dat slechts een half uur leefde. bevolkingsreconstructie van Doesburg, gemeentearchief aldaar. Toen Egbert in 1845 zijn autobiografie schreef, waren er nog vijf kinderen in leven.

Op 31 oktober 1850 verloor hij zijn echtgenote. De Goede zelf overleed in Doesburg op 2 mei 1852.

Er is van Egbert ook een brief bewaard gebleven over de Afscheiding, geschreven op 9 september 1837.

Uit de inhoud kan worden opgemaakt dat de brief gericht was aan Bernardus Moorrees (1780-1860), die kort ervoor een boekje tegen de Afscheiding had gepubliceerd. Vergelijk het bezoek van De Goede aan ds. Moorrees en diens collega ds. Jan Schoonderbeek (1770-1827) in 1826, toen zij nog in Nijkerk stonden.

(Biografische gegevens afkomstig van F.A. van Lieburg)